

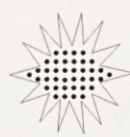

primorski utrip

ČASOPIS ZA SLOVENSKO ISTRO IN ZAMEJSTVO

PIRAN-IZOLA-KOPER

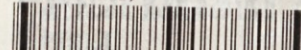
November 2009 Leto 15 Številka 189 CENA 1 EUR IZHAJA 15. V MESECU /Poština plačana pri pošti 6320 Portorož/

MESTNA KNJIŽNICA PIRAN
BIBLIOTECA CIVICA PIRANO

k d
PRIMORSKI utrip
2009

070 (497. 12)

10002276, 189

COBISS

ODLIČEN KUCNU
IZDELAN NAKIT IZ
KERAMIKE IN
STEKLA TER DRUGA
PRILožNOSTNA DARILA.

ATELJE KERAMIKE
KOPRSKA 2
IZOLA

Prva obletnica vlade

STRAN 3

Hrvaška-Slovenija: Kaj dobimo, kaj izgubimo?

STRAN 2

Izola: Manj
zanimanja
za gostinske
poklice STRAN 10

Dobili smo novo vinsko kraljico

Martinovanje v šotoru nasprati KS Lucija so spremljale tudi zanimive otroške delavnice.

Na letošnjem 2. martinovanju v Luciji, v organizaciji Občine Piran, TIC in KS Lucija je piranski župan Tomaž Gantar imel kar veliko prijetnega dela; najprej je okronal novo vinsko kraljico, ta je postala Ana Pucer (tretja z leve). Poleg nje stoji Elizabeta Bordon, sedaj že nekdanja kraljica Slovenske Istre. Zadnji dan prireditve pa je podelil visoko priznanje – plaketo Občine Piran - neutrudni predsednici Društva vinarjev Istre Ingrid Mahnič. Dež je sicer malo motil dobro zastavljeno prireditev, ki bo kot vse kaže postala tradicionalna. Zasnovo prireditve so pred dobrim letom dni zastavili v KS Lucija.

Ni več dileme o kakiju

Tudi letošnja 9. prireditev Praznik kakija v Strunjanu je bila dobro obiskana, kar potrjuje tudi fotografija Primorskega utripa. Podpirata jo tako Krka kot tudi seveda Občina Piran. Sedaj je samo vprašanje, ali ne bi ob pomanjkanju sredstev kazalo pobirati vsaj minimalne vstopnine?

STRAN 10

Tradicionalni dobrodelni rotarijski ples

110 članov elitnega društva - Rotary kluba Portorož in Rotarijskega kluba Koper ter povabljenih članov iz matičnega RK Ljubljana se je 14. 11. 2009 zbralo v Smaragdni dvorani Grand hotela Bernardin na tradicionalnem druženju - rotarijskem plesu. Udeležence

so pozdravili poslanka v Evropskem parlamentu dr. Romana Jordan Cizelj, župan Občine Piran Tomaž Gantar in predsednik portoroškega Rotary kluba prof. dr. Stojan Petelin. Tudi tokrat so rotarijci segli globoko v žep in na dražbi odkupili nekaj umetniških del, izkupiček pa bodo namenili pomoči potrebnim: Centru za socialno delo Piran - za projekt Varna hiša in Varstveno delovnemu centru Koper. Trenutno podeljujejo štipendije študentu Fakultete za elektrotehniko in vojnim sirotam brez staršev v BiH. Igral je ansambel Šok, večer pa je povezoval Patrik Greblo. FOTO: Primorski utrip.

#MORELLATO FOSIL GUESS SECTOR ZZERO

CITY PARK

TPC LUCIJA - PORTOROŽ - KOPER - SUPERNOVA

Pred 20 leti je padel berlinski zid

Zloglasni berlinski zid so začeli graditi 15. avgusta 1961 v času najbolj zaostrenih odnosov med ZDA in Sovjetsko zvezo. Dolg je bil 27 milj. Odstranili so ga 9. novembra 1989, nekaj kosov zidu pa so ohranili za spomin na nekdanjo železno zaveso.

Pred Brandenburškimi vrati, nedaleč od prenovljenega Reichstaga (nekdanjega nemškega parlamenta) in nove vladne palače so se že dan pred 9. novembrom zbrale množice in čakale na poseben dogodek, ko so padale domine simbolično postavljenega zidu. Osrednja proslava je bila v ponedeljek, 9. novembra pred Brandenburškimi vrati, ko so sprožili padanje okrog 1000 domin, kar je predstavljalo simboličen padec zidu. Nemška kanclerka Angela Merkel (otročstvo je preživela v Vzhodni Nemčiji) je sprejela nekdanjega sovjetskega voditelja Mihaila Gorbačovana, udeležili pa so se tudi ameriška zunanja ministrica Hillary Clinton in ruski predsednik Dimitrij Medvedjev, Vaclav Havel in slovenski premier Borut Pahor. Vzhodni Nemci so ob padcu zidu pričakovali preveč in so bili potem nad zahodno demokracijo malce razočarani. Zahodni Nemci pa so jih kar nekaj let zaničevali, ali pa se iz njih norčevali češ, da so leni, nesposobni in še naprej mislijo, da bo zanje skrbela država.

Če ne bi bilo Hitlerja, tudi zidu ne bi bilo

Kajti, ko so zavezniki (mednje se je štela tudi Sovjetska zveza) leta 1944/45 prodirali proti Berlinu je sovjetska armada zavzela precejšen del vzhodnega dela takratnega že propadajočega rajha. Angleži, Američani in Francozi so prodirali po zahodni strani prek Normandije. Zmagovalci so si segli v roke v Berlinu 30. aprila 1945, nato pa so si razdelili okupacijske cone. Ti skopi podatki ne povedo veliko, če ne poznamo resničnih vojaško-strateških in političnih motivov zakaj so se sovjetski "osvoboditelji" šele šestnajst let po koncu druge svetovne, torej leta 1961, odločili presekat Berlin na dva dela s postavitvijo neprebojnega zidu. Dostop do zahodnega Berlina pri Reichstagu (takratnem parlamentu, ki so ga pred vojno namerno zažgali nacisti, da so imeli povod za preganjanje komunistov) in pri Brandenburških vratih je bil dovoljen le s posebnimi dovolilnicami. Osebnost leta 1974 videl kako so bile na posameznih točkah na zidu postavljene avtomatske strojnice. Vsi, ki so bežali čez most ali poskušali preplavati tamkajšnjo reko Spree, tik za zgradbo parlamenta, so tvegali življenje. Številni (več kot 150) so bili ubiti, kar so dokazovale plošče z napisi in datumi kdaj je bil kdo ustreljen (Erschossen). Pritrjene so bile na zahodni strani berlinskega zidu pri palači Raichstag, na katero so dva dni po osvoboditvi Berlina sovjetski vojniki simbolično obesili sovjetsko zastavo.

V neposredni bližini zidu na zahodni strani so bili postavljeni nekakšni leseni stolpi, s katerih so tja čez vpili zagrizeni nacisti. Takrat je bilo zares še nevarno in vse nadzorovano. Že daleč pred Berlinom so ob cesti stale opozorilne table, ki so vas potem usmerjale. Vzdolž hribovja poraslega z gozdovi in grmovjem so bili čisti pasovi, da so graničarji lahko videli celo zajca, če je tekel na drugo stran. Na vzhodnonemškem mejnem prehodu za vstop v zahodni Berlin je bila izjemno stroga kontrola. Najprej smo morali izpolniti določeni vprašalniki. Vsem so odvzeli potne liste in to je trajalo kar kakšno uro. Varoval ali fizičnih preprek je bilo kar nekaj; najprej veriga, potem zapornica in še vzbokline na cesti, ob njej pa stražarji. Takrat sem prvič lahko videl mogočni berlinski zid.

Dolgo razdeljena Nemčija

Nemčija je bila desetletja razdeljena in njeni državljani so bili po vojni prisiljeni živeti v dveh popolnoma različnih družbenih sistemih; v Vzhodni Nemčiji (uradno Deutsche demokratische Republik - DDR) s 15 milijoni prebivalcev je bil uveden sovjetski komunistični režim, v ZRN s 66 milijoni prebivalcev pa so živeli in delali v čistem kapitalističnem družbenem redu, kjer je prevladovala zasebna iniciativa. Kmalu se je že videla velika razlika v razvoju: bogat Zahod in reven Vzhod. ZDA so po uvedbi sovjetske blokade uvedle znameniti berlinski zračni most, da so lahko takrat še lačnim zahodnim Berlinčanom dovažali hrano, zdravila in drugo blago za preživetje, pa tudi sicer so močno pomagale Nemčiji. Spomnimo se znamenitega Marshallovega plana. Razumljivo, saj so se ZDA bale vpliva in širitve sovjetskega komunizma na zahod, zato so ustanovile tudi vojaško organizacijo NATO.

Kriva je bila hladna vojna

Že kmalu po letu 1945 je prišlo do hladne vojne med ZDA in Sovjetsko zvezo. Odnosi so se trgali, režim v vzhodnem Berlinu je postajal vse bolj policijski in birokratski. Vzhodnonemške tajne službe (zloglasna Stasi), ki so bile podrejene sovjetskemu KGB, so v popolnosti obvladovale nadzor nad vzhodnonemškim ljudstvom, ki je lahko samo sanjalo o poti na zahod. Sovjetski perestrojki in predsedniku Mihailu Gorbačovu gre zahvala za odstranitev zloglasnega zidu in pot vzhodnih Nemcev v "svobodni zahodni svet" je bila odprta. Prek tamkajšnjega mostu so drle množice in nihče jih ni mogel več ustaviti. Ta zgodovinski dogodek je bil med 9. in 10. novembrom 1989 v času vzhodnonemškega kanclerja Helmuta Kohla.

Marke za dobrodošlico

Ko so Sovjeti odprli mejni prehod in odpeljali svoje tanke je bilo v obeh Nemcijah nepopisno slavlje. Vzhodni Nemci so prejeli od zahodne vlade vsak menda kar 100 mark dobrodošlice. Denar so seveda nato hitro zapravili v bleščečih zahodnih supermarketih. Vzhodnonemška marka je bila ukinjena. Težave z združitvijo dveh Nemčij so se šele začele, kajti razlike v razvoju, tehnologiji, miselnosti in navadah ljudi so bile očitne. V DDR je bilo treba najprej izvesti privatizacijo državnega premoženja. Ustanovili so državni sklad Treuhand, ki pa ni opravil svoje naloge kot bi bilo treba. Država je stimulirala zahodnonemška podjetja naj vlagajo in odpirajo družbe v vzhodnem delu. Bilo je tudi več primerov spekulacij, neustrezno porabljenega državnega denarja in tudi podcenjevanja vzhodnih Nemcev ("ossijev") češ, da se leni, nesposobni, navajeni, da zanje skrbi država. Nemčija je danes združena in močna evropska gospodarska velesila z okoli 82 milijonov prebivalcev.

Franc Krajnc

Hrvaška - Slovenija

Kaj dobimo, kaj izgubimo?

Arbitražni sporazum, ki sta ga 4. novembra 2009 v vladni palači v Stockholmu podpisala hrvaška premierka Jadranka Kosor in slovenski premier Borut Pahor, soprodpisal pa ga je Fredrik Reinfeldt, zunanji minister Kraljevine Švedske, ki trenutno predseduje Svetu EU, bo pri nas doma romal še v presojo na slovensko ustavno sodišče, ki bo ugotovilo, če je sporazum skladen z našo ustavo.

Se bo Slovenija morala odpovedati celovitosti Piranskega zaliva in do kod bo segalo slovensko teritorialno morje?

Pot do uresničitve bo še dolga. Za ratifikacijo je potrebna večina v parlamentu, vmes pa naj bi se zgodil tudi referendum, ki ga zahteva SLS, ki naj bi ji že skoraj uspelo zbrati ustrezno število podpisov v opozicijskih poslanskih vrstah.

Arbitražni sodniki naj bi o dokončni določitvi meje s Hrvaško na kopnem in morju odločali šele po podpisu pridružitvenega sporazuma Republike Hrvaške z Evropsko unijo, takrat pa se zna ponoviti stara zgodba različnih tolmačenj, Slovenija pa bi ostala brez moči, saj Hrvati nikoli ne bodo pozabili ostrega ukrepa Slovenije ob blokadi pogajanj o vstopu te države v EU.

Zato je morda Pahorjeva vznesena izjava "kakšen fantastičen dan", morda prerana, teatralna, ker tudi on ne pozna dobro Hrvatov, očitno pa je dobrodušna simpatična premierko Kosorjevo, ki je edina na Hrvaškem uspela prepričati sabor, da je sporazum lahko sploh podpisala. Za ratifikacijo sporazuma v njihovem saboru (parlamentu) bo potrebna dvotretjinska večina. Ali je res, da bo na Hrvaškem sporazum ratificiran, če bodo dobili zaselke in četrt Piranskega zaliva, Sloveniji pa bi dovolili plovbo oziroma stik (ne teritorialnega morja) do odprtih voda?

Največji dosežek doslej

Arbitražni sporazum s Hrvaško nedvomno velja za največji dosežek zdajšnje slovenske vlade in Pahorja osebno, vprašanje pa je čemu se bo morala Slovenija odreči? Na Hrvaškem trdijo, da ne gre za spreminjanje meje, pač pa le za določitev obstoječih mejnih črt. V takem primeru bi bili pripravljene ratificirati sporazum. Iz tega lahko sledijo morda nehoti zamlčana dejstva, da bi se morala Slovenija odreči trem zaselkom Bužin, Škrile in Mlini ter seveda Savudrije in Kaštela, skupaj 115 hektarjev ozemlja (s katerim danes "de facto" upravlja Hrvaška), nadalje četrtini Piranskega zaliva (Savudrija ima po mednarodnem pomorskem pravu pravico do dela morja), dobili pa bi neposreden in neobremenjen (nenadzorovan) stik z odprtim morjem, ne pa lastništva nad dnem niti nad gladino morja. Neposreden dostop do mednarodnih voda v Jadranskem morju pa smo tako ali tako že imeli v času Jugoslavije, ko smo tudi upravljali s celotnim Piranskim zalivom. Žal pač morje ni bilo predmet sukcesije po razpadu Jugoslavije. Po treznem razmisleku se torej lahko vprašamo kaj bi torej dobila Slovenija?

Ratifikacija do decembra. O čem naj bi odločali arbitražni sodniki?

V Sloveniji in na Hrvaškem naj bi ratificirali sporazum (polnopravna potrditev na najvišji državni ravni, da postane sporazum pravnomočen) še to leto, morda do decembra. Temeljna ustavna listina Slovenije opredeljuje državno mejo Republike Slovenije. Ustava RS, sprejeta 23. decembra 1991, govori o enotnosti in nedeljivosti države. Slovenija torej ne bi smela brez sklepa DZ ali samoodločbe ljudstva na referendumu izgubiti niti centimetra ozemlja. Torej tudi ne zaselkov prek Dragonje. Bil bi pa že čas, da se naša politika glede tega izjasni, ali bo na primer Joras ostal na Hrvaškem, ali pa bo tam kjer danes stanuje (Sečovlje 1, po hrvaško Mlini) zares Slovenija? Točka sporazuma 3B nalaga arbitražnemu tribunalu določitev stika z odprtim morjem, kar je tudi vitalni interes Slovenije, Hrvaška opozicija pa temu ostro nasprotuje. Eno je stik Slovenije z odprtim morjem, povsem drugo pa je stik slovenskega teritorialnega morja z odprtim (mednarodnim) morjem, ko naših in tujih ladij na tem območju v nobenem primeru ne bi mogli kar tako ustavljati in pregledovati hrvaški pomorski organi. O tem nihče nič! Pоставlja se tudi vprašanje zakaj Slovenija vztraja pri arbitražnem sporazumu in noče zadeve prenesti na meddržavno sodišče v Haagu? Očitno je, da bi tam nekaj izgubili, saj se sodniki v Haagu ne bi ukvarjali s politično rešitvijo, pač pa bi sodili po strogih načelih mednarodnega pomorskega prava, morda pa bi celo upoštevali t.i. "zgodovinsko pravičnost". Ne smemo namreč pozabiti, da sta se nekdanja premiera Janez Janša in dr. Ivo Sanader na Bledu dogovorila, da naj bi mejno vprašanje reševalo Mednarodno sodišče v Haagu.

Plačilo za zamujene priložnosti

Če bo Slovenija pri dokončnem začetju meje zares kaj izgubila (na primer zaselke ob Dragonji in se bo morala odpovedati "celovitosti Piranskega zaliva") si bodo to morda morali pripisati Igor Bavčar, Lojze Peterle, Ivan Oman in še kdo, ker pač leta 1991/1992, ko je bil še čas za zasedbo našega ozemlja, niso mogli ukrepati. Pokojni dr. Pučnik mi je dejal: "Bali smo se hrvaških tankov, pa tudi JNA bi lahko spor s Hrvaško izkoristila za zasedbo tukajšnjega ozemlja". Torej vendarle ni bilo vse

tako preprosto kot radi govorimo po gostilnah. Očitno so verjeli takratnemu hrvaškemu predsedniku vlade Valentiču, ko smo morali preseliti začetni mejni prehod Sečovlje prek mostu na Dragonji globlje na našo stran, kjer je sedaj. "Granica je privremena, lako čemo kasnije". O tem ne gre izgubljati besed. Ta "kasnije" traja že 18 let.

Primorci za sporazum

Večina naših bralcev se izreka za rešitev 18-letnega prerekanja o tem kje ja pravzaprav meja, saj nas odprta vprašanja že obremenjujejo, odnosi med hrvaškimi in slovenskimi krajanji blizu mejne točke pa na srečo niso skrhani, je pa res, da se je zmanjšalo število medsebojnih obiskov. Medtem, ko je prvak SDS Janez Janša (zapis v Delu, stran 3, 4. november) "prepričan, da referendum bo in da bo na njem arbitražni sporazum zagotovo pogorel", poslanec stranke Zares Franco Juri meni, da sta Slovenija in Hrvaška oblikovali optimalen sporazum, ne pa idealnega.

Sporazum ni več zaupna stvar

Medtem ko so na Hrvaškem takoj razkrili vsebino arbitražnega sporazuma, smo v Sloveniji očitno menili drugače, da torej ni za širšo publiko. Sedaj pa je že javna dobrina - raznovrstne komentare.

Osnetek sporazuma, ki je že podpisan, med drugim v 3. členu določa tudi kakšna naj bo naloga arbitražnega sodišča, ki naj določi:

- a) potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na kopnem in morju;
- b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

O navedenih prosto prevedenih točkah bi se dalo razpravljati. Na primer kaj pomeni beseda v sporazumu "Junction"? Spoj proti nečemu, morda res Slovenije z odprtim morjem? Ali to pomeni, da bo veljavno slovensko morje vse do odprtega morja, ali velja torej stik slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem, ali pa nam bo arbitražno sodišče določilo kakšen koridor za prehod čez hrvaško teritorialno morje do odprtega morja, kajti Hrvaška nikakor ne želi izgubiti stika z italijanskim morjem. Besedo naj imajo pravniki, poznavalci pomorskega prava, ki pa jih lahko v Sloveniji naštejemo na prste ene roke, pa še ti so se pomorsko pravo učili iz knjig hrvaškega vrhunkega mednarodnega strokovnjaka o pravu morja, prof. Rudolfa.

Kako bo sestavljeno arbitražno sodišče?

Arbitražno sodišče ali tribunal bo sestavljeno iz petih članov, od katerih bosta dva člana predlagali Hrvaška in Slovenija, tri pa bosta državi izbrali s seznama arbitrov, ki jih bo določila Evropska komisija. Težko je napovedati na katero stran se bodo obrnili arbitri. Upamo le lahko, da bodo to najuglednejši sodniki, ki bodo upoštevali tudi načelo pravičnosti, za katero se je ves čas zavzemala slovenska politika.

Neodvisni nestrankarski časnik za območje Slovenske Istre in zamejstva Primorski utrip

Ustanovitelj in izdajatelj:

primorski utrip **informa**

Odgovorni urednik: Franc Krajnc
 Naslov uredništva in oglasnega oddelka:
 Primorski utrip, Obala 125 Lucija,
 6320 Portorož
 Tel.: 05 6777 140, telefax: 05 6777 139
 E-pošta: informa.portoroz@siol.net
 www.primorski-utrip.si

Naročnine, oglasno trženje in Media Service – Storitve za medije in tisk
 PTA Primorska tiskovna agencija:
 Obala 125, Lucija
 Tel.: 05 6777 140, GSM: 031/851-240

Tehnično urejanje: Informa Portorož
 Tisk: Tiskarna Vek Koper
 Naklada: 2000

Informa Portorož, tržno komuniciranje in informiranje Obala 125, 6320 Portorož, Adrijana Krajnc Vasovič s.p.
 Tel.: 05 6777 140, telefax: 05 6777 139
 E-pošta: informa.portoroz@siol.net

Matična številka: 1094343,
 ID številka: DDV: SI59225246
 TRR: 10100-0035275306
 Banka Koper, PE Lucija
 Letna naročnina (za 12 števil) 12,00 EUR

Časopis je vpisan v razvidu medijev Ministrstva za kulturo RS pod zap. števil. 460.
 Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. List RS št. 89/98) sodi časopis med proizvode za katere se obračunava DDV po stopnji 8,5%.

KOMENTAR

Naj odloči ljudstvo

Če politika česar ne zmore, se obrne na ljudstvo. Tokrat tudi v primeru arbitražnega sporazuma s Hrvaško. Kako je mogoče, da po 18. letih neuspešnega usklajevanja, tolmačenja "vrhunskih strokovnjakov" za pomorsko pravo kaj je prav in kaj ni, sprašujemo množice naj odgovorijo na vprašanja, o katerih se očitno niso mogli dogovoriti že prej; Torej, ali se strinjate, da državni zbor RS sprejme predlog zakona o ratifikaciji Arbitražnega sporazuma med Vlado RS in Vlado RH, podpisanega 4. novembra 2009 v Stockholmu, s katerim je med drugim določeno:

- da arbitražno sodišče določi potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju, stik Slovenije z odprtim morjem in režim za uporabo ustreznih morskih območij in
- da noben enostranski dokument ali dejanje katere koli strani po 25. 6. 1991 za naloge arbitražnega sodišča nima pravnega pomena in ne zavezuje nobene strani v sporu ter nikakor ne prejudicira razsodbe? Za božjo voljo kaj pa naj dela arbitražno sodišče drugega kot da poskuša najti kompromis, ki bo imel na koncu moč sodnega sklepa, za določitev meje?

Prav to isto ljudstvo zagotovo nima niti pojma kaj pomeni 25. 6. 1991. Kaj ta tolikokrat izrečen 25. junij, razen lepo izdelanih majic SLS, daje Sloveniji, če pa vemo, da meja na morju ni bila nikoli določena.

Referendum sta si očitno zamislili tako opozicija kot pozicija, v smislu katera bo katero prehitela. Prva z naknadnim referendumom, druga s predhodnim - in če bi imeli oba, bi bilo ljudstvo ne samo ob pamet, tudi ob najmanj 4 milijone evrov davkoplačevalskega denarja, kolikor bi znašali stroški take poizvedbe. Medtem pa na Hrvaškem ne razmišljajo o kakršnem koli referendumu. Vlada je že poslala arbitražni sporazum v sabor, ampak ta vlada točno ve kaj hoče doseči, zlasti še s svojo naknadno enostransko izjavo o "neprejudiciranju".

Sedaj koalicija in opozicija počasi ocenjujeta kateri referendum je komu bolj pisan na kožo, hkrati pa bi si lahko opciji (leva in desna) v primeru polomije umili roke z izgovorom, "pa saj ste odločali vi", kaj pa hočete.

Tisti, ki živimo ob morju in ob zaselkih dobro vemo kaj bi bilo treba storiti, kje so stare meje, a nas nikoli nihče ni poslušal. Pač, tu in tam so nam natresli nekaj diplomatskih drobtinic, ali pa nas okrecali, saj to vendarle ni lokalna zadeva.

Sedaj pa naj slovensko ljudstvo odloči - in določi kaj mora delati arbitražno sodišče.

Kaj bo reklo slovensko ustavno sodišče, kdaj bo odločilo, če je predlog arbitražnega sporazuma v nasprotju z ustavo? Sporazuma torej, ki še ni niti uradno sprejet - in dokler ni, ne more biti v nasprotju z ustavo. In kdaj se bo to sploh zgodilo? Letos zagotovo ne. Naslednje leto pa so lokalne volitve.

Če vse skupaj propade, bomo spet na začetku in Hrvati bodo že v EU in bodo ponovno poudarjali naj vse skupaj rešuje mednarodni tribunal v Haagu, ki se ga Slovenija izogiba kot hudič križa.

Bolje bi bilo, da bi narodu, namesto zapletenih vprašanj, preprosto povedali, da hočemo celoten Piranski zaliv, da v Savudriji ne smejo pomočiti noge v naše morje, hočemo vse tri zaselke, ki so že dolgo de jure naši, de facto pa Hrvaški, hočemo podaljšano slovensko teritorialno morje in torej teritorialni stik takega morja (ne Slovenije) z odprtim morjem in tako naprej. Hrvati je bi na te zahteve hitro soglasno in jasno odgovorili; dragi Slovenci tega filma pa ne boste gledali. Prav zato še kako potrebujemo mednarodni sodni tribunal, ne pa kakšne izbrane politične elite - arbitre - iz sedaj hrvaški že naklonjene EU, ki bodo zadeve mleli v nedogled.

Opozicija trdi, da so referendumska vprašanja zavajajoča. Ali res?

Dr. France Bučar pa, da so državni voditelji izvoljeni zato, da sprejemajo tveganje in odgovornost. Pa še res je, bi rekli. Naš bralec iz Lucije pa dodaja, da so politiki profesionalci in da za "razna tveganja" prejemajo celo redno visoko plačo.

Franc Krajnc

PREJELI SMO

19 let po plebiscitu

Na plebiscitu leta 1990, ob 92-odstotni udeležbi volivcev, smo se z 88,5% odločili za samostojno Slovenijo in to naslednje leto tudi dosegli.

Sedaj, po 18 letih osamosvojitve, pa doživljamo pod krinko recesije kolaps gospodarstva in osebnosti. Živimo še slabše kot so živeli v času krize v 30. letih prejšnjega stoletja.

Imamo skoraj 100 tisoč brezposelnih ter 52 tisoč delavcev, ki nimajo plačanih pokojninskih prispevkov in to najmanj za pet let nazaj. Najbolj žalostno pa je to, da so med temi neplačniki tudi državna podjetja.

Uprave, menedžerji, nadzorniki, ki bi morali pripeljati podjetja v razcvet kot strokovnjaki, ki prejemajo letno plačo, ki presega 40-letno plačo delavca. Kljub tem visokim plačam strokovnjaki spravljajo podjetja v stečaj. Poberejo še visoke odpravnine in nihče ne odgovarja za nič. Delavci pa na cesto, ne glede na to, da niso dobili plače nekaj mesecev. Otroci so lačni, računi niso plačani, ponižani in s sklonjeno glavo iščejo izhod in možnosti preživetja pri Rdečem križu in pri Karitasu. Razvrednotili smo delo do najnižje stopnje in možnosti preživetja, posledice sledijo. Politiki pravijo, da so krive šole, ker nimamo proizvodnih in uslužnostnih delavcev. Kriv je sistem plač, ki so razvrednotile delo. Vprašam se kateri od staršev bo svetoval svojemu otroku naj gre v poklicno šolo, kjer je zaslužek pod 600 evri?

Dosedanje vlade so se namerno ali nenamerno ukvarjale samo s plačami državnih uslužbencev. Skratka, vsem dosedanjim vladam je plačilni sistem ušel z vajeti in nas pripeljal v sedanji kaos. Pravilo pravi: večje plače podrejenim, večja plača meni. Sedaj se pojavlja, da uslužbenci državnih ustanov zahtevajo tako imenovano uskladitev med različnimi panogami in jih z vlado uskladijo na daljši rok. Ti uslužbenci imajo najmanj dvojno plačo delavcev, kateri polnijo proračun in zelo redki državni uslužbenci izgubijo delo.

Pomislite tudi na policiste, vojsko, ki imajo nalogo, da nas varujejo. Imeli so opozorilno stavko. Pomislite na protestnike, katerim odpirate cesto za množične demonstracije. EU je že posredovala oziroma opozorila na proračunska nesorazmerja, ko naj bi se naš BDP zmanjšal kar za 7,4%. Ali ste si poslanci in ostala državna administracija znižali plače kot vaš prispevek k stabilizaciji? Morda bi tako prihranili vsaj 400 tisoč evrov, kar zadošča za plače 800 delavcem, poslanci pa tega znižanja ne bi bili občutili. S takšno gesto bi pokazali, da tudi vi živete v Sloveniji.

Zahodni ekonomisti berejo Marxov kapital, da bi našli izhod iz krize. Kje pa vi vidite izhod iz tega kaosa?

Državljanji Slovenije si ne želimo nič drugega kot neko normalno preživetje ob delu. Apeliram na vse vladajoče, vrnite nam bodočnost iz prispege o bodočem obljubljenem blagostanju.

P. Godnič, Lucija.

Prva obletnica vlade

Slovenska vlada bo 21. novembra 2009 obeležila prvo leto delovanja. Tudi največji kritiki priznajo, da je nasledila bolj "revno in zadolženo kmetijo", pa tudi, da včasih sama deluje kot razglašeni orkester.

18 - članska vlada, ki jo sestavlja 15 resornih ministrov in ministrice: dr. Franc Križanič, Samuel Žbogar, dr. Ljubica Jelusič, dr. Matej Lahovnik, Katarina Kresal, Aleš Zalar, dr. Ivan Svetlik, dr. Miha Pogačnik, Majda Širca, dr. Patrick Vlačič, Borut Miklavčič, Irma Pavlinič - Krebs, Karl Erjavec, dr. Igor Lukšič, Gregor Golobič ter mag. Zlata Ploštajner - ministrica brez resorja - odgovorna za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, minister brez listnice dr. Boštjan Žekš - odgovoren za Slovence v zamejstvu in po svetu ter mag. Mitja Gaspari, minister brez listnice - odgovoren za razvoj in evropske zadeve, si bo verjetno na dan prve obletnice vladanja natočilo malo penine, saj kljub nekaterim rahlim poskusom opozicije, ki tu in tam "zaradi slabega vodenja" napoveduje potrebo po začasni tehnični vladi, vsi trdno sedijo na svojih stolčkih in so, ko so ogroženi, še bolj skupaj.

Slovcem zaradi finančne in gospodarske krize v zadnjem času ne gre najbolje. Zadolženost Slovenije je previsoka (neto 11 milijard evrov), zaradi upada naročil iz tujine je že propadlo kar nekaj velikih podjetij, posledično imamo že kar 94.000 brezposelnih, sindikati pritiskajo na delodajalce za boljše plače delavcev, banke so zaradi šoka, ki so ga doživele konec leta 2008, postale skrajno previdne. Tako smo v času te vlade, ki pa za obstoječo krizo nikakor ni v celoti kriva, v Sloveniji prišli že skoraj do točke, ko lahko odpove

ekonomski sistem. Razmerje upokojenci, brezposelni, birokracija: zaposleni je skrajno kritično. Vlada sicer ukrepa, hkrati pa se srečuje z velikim problemom nezadostnega priliva davkoplačevalskih sredstev v državni proračun ter napoveduje proračunski primanjkljaj, hkrati pa nam grozijo iz Bruslja naj vendarle zmanjšamo javno porabo.

Država pomagaj!

Znana je večna zahteva iz baze "država pomagaj" - zlasti, ko se ob propadanju podjetij "tajkuni poskrijejo", kar preprosto ne vzdrži več, saj finančni minister nima od kje vzeti. Država tako ne izumira, pač pa se nehote krepi, z njo pa tudi birokracija, kar je v velikem nasprotju z Marxovo teorijo o odmiranju države. Ko smo še imeli svojo (jugoslovansko) tiskarno je še nekako šlo. Če je zmanjkalo dinarjev smo jih na Topčideru preprosto natisnili in dali v obtok, seveda za ceno visoke inflacije in drugih neskladij. Sedaj je drugače. Evre nam tiskajo drugi in tudi vodijo denarno politiko. To samo po sebi pove, da evre moramo zaslužiti z lastnim delom in ustvarjati dodano vrednost. Čeprav kriza v Nemčiji in morda tudi že v Franciji nekoliko popušča, se to pri nas v Sloveniji še ne bo tako hitro poznalo. Morda pa bo leto 2010 prineslo veliko novega, če drugega ne, jesenske lokalne volitve. Žal se bomo še nekaj časa ukvarjali s problemom "neugodnih razmerij", prevelike javne porabe, socialnih težav in brezposelnosti in prav na tem področju bi se lahko naša vlada, ki je vsaj na začetku delovala kot nekakšen razglašeni orkester, izkazala.

Holdinški družbi Istrabenz d.d. še vedno grozi stečaj

Predlogov kaj storiti z Istrabenzom d.d., zlasti s Holdinško družbo d.d. kot samostojno pravno osebo, ki upravlja s premoženjem nekaterih Istrabenzovih "divizij", je bilo že doslej veliko. Začetna prezadolženost Istrabenza kot celote v začetku v skupnem znesku okoli 937 milijonov evrov (okoli 8% neto dolga Slovenije) je očitno večja kot znaša Istrabenzovo bilančno premoženje, zato nekateri vpleteni menijo da bi bil najbolj primeren skrajni ukrep - stečaj.

Uprava Holdinške družbe Istrabenz d.d. v Kopru je še v času Igorja Bavčarja vedno znova predlagala prostovoljno poravnavo, kar pomeni, da bi se nekatere banke upnice (19 vseh) morale sprijazniti tudi z morda do 80-odstotno izgubo posojenega denarja Istrabenzu - in v svojih bilancah zabeležiti določeno kapitalno neustreznost - torej zmanjšati višino kapitala, tega pa seveda ne želijo storiti, saj se uprave bojijo kaj bodo na to rekli lastniki. Lep primer imamo v državni NLB, ko je moral oditi dr. Veselinovič, ki je hotel podaljšati kredit Istrabenzu.

Čas se izteka, banke pa ne najdejo skupnega dogovora

Uprava Istrabenza ima še eno priložnost - predložiti nov načrt finančnega prestrukturiranja in tako preprečiti najhujše - stečaj, ki so ga sicer že davno tega zahtevale tri tuje banke, a so imele premalo besede - vloženih posojil. V primeru stečaja bi banke upnice začele prodajati Istrabenzovo premoženje - od turizma do Droge -Kolinške in Instalacij, pač glede na to na katero premoženje se nanašajo hipoteke. Problem pa lahko nastane v trenutnem zmanjšanju vrednosti tega premoženja in to že zaradi govoric o stečaju. Banke si bodo verjetno prizadevala za to, da čim prej pridejo do povračila danih posojil. Bodo res ustanavljale svoja podjetja, na primer takšna, ki bodo vodila turizem, dokler ga ne razprodajo, saj ni verjetno, da bo vse potekalo po maslu. Odgovora o tem ali je Palace hotel res pripravljena odkupiti ženevska hotelska veriga Kempinski še nismo prejeli. Sodeč po uspehih zasedenosti hotela to ni mogoče trditi.

Od prostovoljne do prisilne poravnave

Za uvedbo prisilne poravnave morajo glasovati upniki, ki imajo skupaj najmanj 60% terjatev.

Če to ne uspe, sledi stečaj kot sodni ukrep. Pride stečajni upravitelj in kot prvo odpušči upravo. Zanimivo pa je, da zaradi stečaja ne bo nobenih drugih odpuščanj (razen verjetno holdinške uprave), še najmanj pa v turizmu. Prišli bodo novi lastniki in nadaljevali z dejavnostmi, saj hotelov ni mogoče prenesti v tujino. Seveda si bodo morebitni novi lastniki izbrali svoje ljudi. V Holdingu, ki mu verjetno grozi ukinitve, ni veliko zaposlenih. Govoriti o stečaju kot o nekakšni špekulaciji je otroško smešno. Stečaj bo dejstvo in bo v bistvu pomenil konec nekakšne dolgoletne krize v Istrabenzu in prav s tem sodnim ukrepom se bodo razčistili napihnjeni portfelji,

ugotovilo se bo koliko je v resnici še prostega premoženja in lahko bodo zaživela nova samostojna podjetja.

Istrabenz je prvi primer kam lahko pripelje finančna telovadba z nakupovanjem in preprodajo vrednostnih papirjev, če ob tem udari finančna kriza. O nekem ekonomskem znanju ni mogoče govoriti. Karati nekdanjega uglednega politika Igorja Bavčarja, ki si je drznil sposoditi denar za prenovo starega hotela Palace - in se je Istrabenz Turizem d. d., ki ga sicer vodi Marino Antolovič, na račun tega prekomerno zadolžil (od predvidenih 30 na 90 milijonov evrov), bi bilo skrajno nehumano, saj je prav Bavčar tisti, ki je rešil portoroško sramoto!

Namernost škodljivosti mora biti sodno dokazana

Ker nekateri radi govorijo o potrebnem kaznovanju akterjev v koprski holdinški družbi Istrabenz je treba povedati, da mora biti vsaka namernost povzročitelje škode v podjetju ali oškodovanja upnikov sodno dokazana. Prav zato na primer Igorja Bavčarja ni mogoče kaznovati, razen v primeru, če mu dokažejo finančne špekulacije, prejemanje podkupnine ali neopravičeno prilastitev sredstev.

Še daleč do dokončne rešitve?

Istrabenzov finančni vozil pa kljub vsemu ne bo razvozlan hitro. Zadeva je prehuda - in to dobro vedo njihovi finančniki, od katerih smo šele po dolgem pregovarjanju izvedeli pravo resnico o dolgovi. Pravijo, da so po določenem sanacijskem načrtu - v doglednem času - postopoma - sposobni vrniti vse dolgove. Ali bodo s tem prepričali upnike, da ne bi zahtevali stečaja, je drugo vprašanje.

V igri je torej najprej propadli koprski holding kot samostojna pravna oseba z nekaj lastnega premoženja in lastništva v Istrabenzovih t.i. divizijah - tudi v turizmu. Pri tem gre za najmanj 400 milijonov evrov raznih obveznosti. Vprašanje je tudi kako se bo končala posojilno-lastniška zgodba Petrol : Istrabenz. Povsem na dlani je, da Petrol kot tretjinski lastnik Istrabenza d.d. cilja na Instalacije d.d. - z vsemi koprskimi naftnimi rezervoarji vred. Torej gre za namero o popolnem odkupu še vedno Istrabenzove energetike.

Predsednik uprave Petrola Aleksander Svetelšek (prejšnjega predsednika Kižanovskega pa naj bi odstavili prav zaradi danega posojila Istrabenzu, Žurnal pa je na naslovnici predstavil kot žrtev politike) je bil dovolj jasen: če ne bo rešitev Istrabenzu grozi stečaj, kar pa ni dobro, ne za banke, ne za Petrol.

Tradicionalno srečanje gostincev

bo v ponedeljek, 16. novembra v Avditoriju Portorož. Združeno bo s praznovanjem 40-letnice Sekcije za gostinstvo in turizem pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije. Osrednja predavanja bodo v dvorani Avditorija. Gostinci so 15. novembra obiskali Kmečki turizem Mahnič v Dragonji, 17. novembra pa si bodo ogledali ribogojnico Fonda.

Občni zbor FIJET

V Avditoriju se bodo 16. novembra ob 11.00 uri zbrali slovenski turistični novinarji in pisci na letnem volilnem občnem zboru FIJET Slovenija in med drugim tudi ocenili svetovni kongres FIJET na Kitajskem.

20. november - dan slovenskih splošnih knjižnic

Pogovor v Piranu: "Kako diši moja knjižnica"

Na praznični prireditvi z naslovom "Kako diši moja knjižnica", ki bo v petek, 20. novembra 2009, ob 18. uri v čitalnici Mestne knjižnice Piran, bodo predstavili nekaj utrinkov iz delovanja knjižnice in novo publikacijo: Mesna knjižnica Piran 2009 - dve okni v svet.

Verjetno bo tekla beseda tudi o izkušnjah v novi knjižnici v Luciji, ki bi ji kazalo za srečanja, potpisna predavanja in pogovore z obiskovalci nameniti nekaj več prostora. Večer bo povezovala novinarka Lea Kalc Furlanič.

Glasujmo za najboljšo Krajevno skupnost

Krajevne skupnosti v glavnem nimajo velikih občinskih pristojnosti, a so nekatere kljub temu zelo aktivne in uspešno gradijo lokalno samoupravo, opozarjajo na probleme in povezujejo krajanje. V uredništvu smo ocenili, da si nekatere v Slovenski Istri in na Krasu zaslužijo tudi primerno javno priznanje, zato bomo vse do konca novembra 2009 v vsaki številki Primorskega utripa objavljali vprašalniki s točkami, seštevek katerih bo na koncu ponudil najboljši rezultat.

Glasujete lahko za krajevne skupnosti v Slovenski Istri in na Krasu /občine Piran, Izola, Koper in Sežana/.

Rezultate s priznanji prvim trem Krajevnim skupnostim bomo razglasili 14. decembra na javni prireditvi v Portorožu.

Glasovnica števil. 8 - november 2009

Glasujem za Krajevno skupnost: _____

(Obkrožite število točk)

a.) Aktivno deluje za razvoj kraja

10 točk
30 točk
50 točk

b.) Organizira prireditve in srečanja s krajanji

5 točk
10 točk
20 točk

c.) Redno obvešča krajanje o svojem delu in sklepih sveta KS

0 točk
5 točk
10 točk

d.) Aktivno spremlja delo najvišjega organa občine, občinskega sveta

1 točka
3 točke
5 točk

e.) Redno obvešča krajanje o sklepih občinskega sveta in izvajanju nalog, ki zadevajo KS

0 točk
3 točke
5 točk

d.) Pomaga krajanom pri iskanju informacij ali njihovih pravic

5 točk
10 točk
30 točk

Izrežite vsakokratno objavljeno glasovnico in jo do 10. v mesecu pošljite ali osebno dostavite na naslov: Primorski utrip, Obala 125, 6320 Portorož.

Javna tribuna

GOSTINSKA DEJAVNOST - problematika in vidiki reševanja

V četrtek, 29. oktobra 2009, je Delavska zveza - Socialni demokrati Piran, v sejni dvorani KS Portorož organizirala javno tribuno o problematiki gostinsko-turistične dejavnosti v Občini Piran. Javno tribuno je vodil Izток Čadež, predsednik Delavske zveze, gosta pa sta bila predsednik konfederacije sindikatov 90 **Boris Mazalin** in sekretar sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije **Ljubomir Ocvirk**, ki je žal maloštevilne udeležence podrobneje seznanil s problematiko v gostinstvu, zlasti z vidika cene dela.

Ljubo Ocvirk je uvodoma povedal, da naj bi gostinstvo kot panoga v Sloveniji veljajo za paradnega konja, ki precej doprinese k BDP. Pa vendar gre za dejavnost, ki je za zaposlene izredno naporna, še zlasti v zadnjem desetletju, ko smo prisotni razmahu neusmiljenega kapitalizma, ko so prav gostinski, pa tudi turistični delavci, pretirano izkoriščani. Lastniki kapitala zaposlene /pa ne le v tej dejavnosti/ prepogosto uporabijo le kot orodje, ki ga sčasoma zavržejo. Zato tudi zaposleni postopoma bežijo iz te dejavnosti, saj so pogoji dela velikokrat diskriminatorni in nehumani.

Glede na to, da so delavci odvisni od zaposlitve – ne le zaradi plačila in vsakodnevne eksistence, pač pa marsikaj tudi zaradi strehe nad glavo – saj jim delodajalec ponudi bivališče, so ljudje prisiljeni delati in potrpeti marsikaj, in to za skromno plačilo.

in postajajo nekakšna konkurenca, zato tudi ne moremo pričakovati kakovosti storitev. Očitno je, da je k temu pripomogla tudi nova zakonodaja o gostinski dejavnosti, ki prepušča gospodarstvom izbor delovne sile. Torej, da je lahko vsakdo natak – in to brez osnovne izobrazbe. Tako se vam lahko zgodi, da vam »natak« v eni roki prinese kozarec, v drugi steklenico, v ustih pa drži račun, da ne omenjamo tega, da v marsikaterem gostinskem lokalu strežejo v površnih oblačilih, v kavbojkah..., je bil jasen Ljubo Ocvirk.

Dobiček na prvem mestu

Boris Mazalin je dober poznavalec gostinstva in turizma, saj je bil nekoč zaposlen v Turistični organizaciji Portorož zadolžen za interno obveščanje delavcev. Poudaril je, da je že samo razpravljanje o problematiki v gostinstvu pozitivno,

Udeleženci na javni tribuni o gostinstvu v Občini Piran. FOTO: FK-Primorski utrip.

Velik upad vpisa na šolo in problem izobraževanje novih kadrov

Vedno večji problem je izobraževanje novih kadrov, ker prihaja do razvrednotenja teh poklicev in posledično ni zanimanja za vpis. Po podatkih, ki so jih predstavili na javni tribuni, je bilo v letošnjem šolskem letu 278 vpisov za vse poklice, ki jih izvajajo na Srednji gostinski in turistični šoli v Izoli, od tega kuharji/natakariji (po novem gastronomski hotelir) dva razreda – skupaj le 28 učencev! Drugi poklici so gastronomsko/turistični tehnik.

Pred slabimi desetimi je bilo v izolskem GŠC 900 vpisov. Že ta podatek pove, da je nekaj hudo narobe.

Se v podjetjih zadovoljijo s študenti in priučenimi delavci?

Posledica razvrednotenja dela in manjšega vpisa v gostinske šole je zaposlovanje priučenih delavcev in študentov, ki so najcenejše plačana delovna sila

vendar na žalost pritegne ta tema le malo ljudi. Žal se je to izkazalo tudi na javni tribuni, ko se je, kljub številnim poslanim vabilom, udeležilo razprave le 5 gostincev. Ni bilo niti enega direktorja ali novodobnega managerja. Sindikati bodo še naprej stali na strani delavcev in se borili za njihov boljši gnotni položaj, so povedali.

Boris Mazalin je poudaril, da tudi pri nas v Sloveniji trenutno prevladuje kapitalistični način razmišljanja, kjer je dobiček na prvem mestu in je požrešnost izjemno velika. Portorož je nekoč slovel po termalnem, zdraviliškem turizmu, vezanem na soline, in na igralništvo, katerega razcvet je bil po vojni. Na žalost pa se koncept turizma v piranski občini spreminja in z njim tudi koncept ponudbe. Vprašanje pa je ali je tak koncept, glede na to kaj imamo, pravičen?

Dragica Mekiš (SD) je na koncu tribune predlagala nekaj sklepnih misli; Potrebno je slediti načelu, da smo turizem ljudje in da nam ne sme biti vseeno kaj se dogaja s to dejavnostjo. Ravnati moramo pozitivno, predvsem zaradi humanosti, narediti poklice v turizmu prijazne tudi delavcem, saj bo le zadovoljen natak lahko zadovoljil zahtevnega gosta. Na javni tribuni pa so se dogovorili, da posredujejo vladi predlog naj se zaposlovanje v gostinstvu uzakoni tako, da bodo v gostinstvu lahko delali le izobraženi ljudi. Le na tak način bo kadrov dovolj, delo pa primerno kakovostno in tudi vrednoteno.

Volitve po novem

Sveženj spremembe volilne zakonodaje, ki ga je predstavilo Ministrstvo za javno upravo, prinaša nekaj pomembnih novosti.

Odpravljenih bo 88 volilnih okrajev, ohranja se le osem volilnih enot. Uvaja se obvezni in absolutni preferenčni glas. Na kandidadni listi morata biti zastopana oba spola z ne manj kot 40%. To lahko za marsikatero manjšo politično stranko pomeni problem, če bo hotela slediti zakonskim določilom inbo morda trpala na listo

tudi take kandidate ali kandidatke, za katere že vnaprej ni mogoče pričakovati, da bodo izvoljeni. Posebej zanimivo je določilo, ki končno preprečuje "anonimnost" donatorjev. Vsa imena pravnih oseb, ki donirajo sredstva za volilno kampanjo strankam ali posameznim kandidatom morajo biti javna. Poslance v DZ (88) bomo še naprej volili na podlagi proporcionalnega volilnega sistema, a v osmih volilnih enotah in ne razpršeno v 88 volilnih okrajih.

Na kandidatih listah za poslanska mesta v DZ bo največ po 11 kandidatov. Volivci bomo morali obvezno oddati preferenčni glas enemu od kandidatov - in ne listi - kar pomeni obvezni in absolutni preferenčni glas. S tem smo se približali nemškemu volilnemu sistemu v Bundestag, koda dejansko lahko zmaga kandidat, ki je bolj priljubljen volivcem in imajo vanj zaupanje, ne pa tisti, ki ga na vrh postavi stranka. Na listi bo torej izvoljen tisti, ki bo dobil največ preferenčnih glasov! Donacije bodo, ne glede na podarjeno vsoto, javne.

Predlog sprememb zakona predvideva tudi zmanjšanje prostora namenjenega lepljenju in nameščanju volilnih plakatov - dovoljeno bo torej le na tistih plakatnih mestih, ki jih mora vsem organizatorjem volilne kampanje brezplačno (enakopravno?) zagotoviti lokalna skupnost.

Na plačljivih mestih plakatiranje naj ne bi bilo več dovoljeno. Kot je povedala ministrica za javno upravo Irma Pavlinič Krebs bo organizator volilne kampanje v primeru nezakonitega izvajanja kampanje kaznovan z globo od 3500 do 4000 evrov.

Volilna zakonodaja mora biti sprejeta v parlamentu z dvotretjinsko večino.

Volilne enote:

Postojna, Ljubljana Center, Kranj, Ljubljana Bežigrad, Novo Mesto, Celje, Maribor, Ptuj.

Z vami in za vas

primorski utrip

radio capris
dobra družba

Sprehod skozi krizo

Na znanstvenem sestanku v Kopru so eminentni govorniki orisali družbene in gospodarske krize v svetu, nekdanji Jugoslaviji in na Slovenskem.

Zveza zgodovinskih društev Slovenije v soorganizaciji Univerze na Primorskem - Fakultete za humanistične študije Koper je 28. oktobra na sedežu FHŠ v Kopru organizirala znanstveni sestanek z naslovom: **Družbene in gospodarske krize od 16. stoletja do najnovejše dobe, na katerem se je razvila zanimiva razprava, pogledi pa so segali nazaj vse do velike svetovne gospodarske krize, ki je nastopila leta 1929 in trajala vse do leta 1936. V Jugoslaviji je bilo več cikličnih kriz, ki so se pojavljale tudi zaradi okorelega družbenega sistema in centralističnega vodenja gospodarstva. Krize so nastopile tudi v času druge svetovne vojne in po njej ter v 60. letih, v Sloveniji pa zlasti tudi v letih 90-92 po izgubi jugoslovanskega tržišča, trenutno pa se soočamo z globalno svetovno finančno in gospodarsko krizo, ki pa že nekoliko popušča.**

Udeležence so pozdravili dr. Rado Bohinc, rektor Univerze na Primorskem, dr. Darko Darovec, direktor Znanstveno raziskovalnega središča UP, dr. Jože Pirjevec, predstojnik oddelka za zgodovino na Fakulteti za humanistične študije in Egon Pelicon, predsednik Zveze zgodovinskih društev Slovenije. Referate so prebrali Žarko Lazarevič, Aleksander Panjek, Darko Darovec, Peter Vodopivec, Milan Pahor, Egon Pelikan, Nevenka Troha, Deborah Rogoznica, Jože Pirjevec, Božo Repe, Neven Borak, Jože Mencinger in Srečo Dragoš. Bogomir Kovač, ki bi moral govoriti o teoriji dolgoročnih ciklov in gospodarske krize v Sloveniji, se je opravičil.

Najhujša krizna leta 1929 - 1936

Najhujša svetovna gospodarska kriza je nastopila leta 1929, ko so sprva v ZDA začela propadati podjetja, zabeležen je bil absolutni padec vrednosti delnic, nastopila je huda brezposelnost, ljudje so bili lačni, kriza pa je močno vplivala tudi na gospodarsko stanje v takratni Evropi. Leta 1929 se ji je pridružila še huda zima. Ta največja kriza je začela izgubljati moč šele leta 1933, vendar so njene posledice bile vidne vse do leta 1936, ko je v Nemčiji nastopil mrčni Nacional-socializem, v Italiji pa že nekaj let prej Fašizem, v Sovjetski zvezi pa je vladal Stalinizem. Bistveno se zdi predvsem to, da je v letih pred drugo svetovno vojno prišlo do močne delitve sveta na dva družbena pola. Na eni strani socialistične države pod vplivom Sovjetskega komunizma, na drugi pa države s kapitalističnim družbenim redom. Vzroke za nastanek prve in tudi druge svetovne vojne ter z njim hude gospodarske krize in revščine je treba iskati v skrajno zaostrenih nasprotjih med imperialističnimi velesilami, ki so iskale rešitev za novo delitev sveta.

Nastanek miniaturne države STO

Jugoslavija je po drugi svetovni vojni začela krepiti svoje vrste in postopoma centralizirala oblast, nastali pa so hudi problemi v zvezi s severno in zahodno mejo. Z ustanovitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja - STO (ime je nastalo po

Znanstveni sestanek o družbeni in ekonomski krizi.

Dr. Jože Mencinger

vojaškem sporazumu med vlado DFJ - Demokratične federativne Jugoslavije in vladama VB in ZDA, 9. 6. 1945 v Beogradu) in mirovno konferenco leta 1947 v Parizu leta 1947, je bilo ozemlje razdeljeno na cono A (Trst, Tržič, z okolico) in cono B (večji del Slovenskega Primorja, in Istre). V cono B so se močno poslabšale življenjske razmere, je povedala predavateljica Deborah Rogoznica. Državica STO je razpadla 5. 10. 1954. Pravice manjšin so urejali s posebnim statutom. Sklicevanje na STO v zvezi z nedoločeno mejo s Hrvaško je pravno nično.

Dejala je, da je bilo v letih 1946 -1949 na našem območju cone B ustanovljenih kar 30 podjetij, blagovna menjava pa je potekala po principu kliringa - socialistično samoupravljanje. Tito je bil tisti, ki je med prvimi omenjal nujnost odmiranja države in da partija ne sme postati operativna s prisilo. Tako smo v začetku petdesetih let opuščali administrativni socializem in uvajali samoupravni sistem. Partija naj bi se odrekla komandni vlogi in bi postala le "usmerjevalna". Občine so postale podaljšana roka države, ki so skrbele za lokalne zadeve, država pa naj bi sprejela vlogo koordinatorice. Državna lastnina se prelevi v družbeno - podjetja prevzamejo v upravljanje delavci, država pa ureja osnovna razmerja delitve in menjave ter pri tem začne ustanovljati sklade, zmanjšuje

se je vse bolj začela obračati po pomoč na Zahod, takratni absolutni vladar Josip Broz Tito pa je odlično izkoriščal jugoslovanski geostrateški položaj med Vzhodom in Zahodom.

Krizna šestdeseta leta

Jugoslovanska posebnost - samoupravni socialistični sistem - je kljub vsemu dobremu počasi peljal

v krizna leta in težnje po ekonomski svobodi posameznih republik.

Zgodovinar Božo Repe je govoril o kriznih šestdesetih letih v Sloveniji in Jugoslaviji.

Dejal je, da smo v nekdanji Jugoslaviji

Dr. Neven Borak

Dr. Božo Repe

po sporu z Informbirojem ugotovili, da sovsjetski gospodarski model ni dober in uvedli svojega - socialistično samoupravljanje. Tito je bil tisti, ki je med prvimi omenjal nujnost odmiranja države in da partija ne sme postati operativna s prisilo.

Tako smo v začetku petdesetih let opuščali administrativni socializem in uvajali samoupravni sistem.

Partija naj bi se odrekla komandni vlogi in bi postala le "usmerjevalna". Občine so postale podaljšana roka države, ki so skrbele za lokalne zadeve, država pa naj bi sprejela vlogo koordinatorice. Državna lastnina se prelevi v družbeno - podjetja prevzamejo v upravljanje delavci, država pa ureja osnovna razmerja delitve in menjave ter pri tem začne ustanovljati sklade, zmanjšuje

se vloga republik, povečuje se birokracija. Vlada ni več neposredno vodila podjetij.

Leta 1954 nastopi nova decentralizacija, pa tudi debirokratizacija. Okoli 40% investicijskih sredstev lahko porabijo republike.

Po letu 1954 se je začelo kopičiti nezadovoljstvo delavskega razreda in januarja 1958 se je v Trbovljah in Hrastniku zgodila prva množična stavka rudarjev in to predvsem zaradi nizkih osebnih dohodkov. Stavka rudarjev ni bila dobro sprejeta, saj naj bi bil Kardelj pripravljen poslati nad rudarje celo tanke.

Tako imenovani liberalizem iz 50 let je bil ustavljen. Gospodarsko politiko je vodila država. Problem je nastal v tem, da jugoslovanski ekonomisti, kljub relativnemu napredku jugoslovanskega tipa ekonomije, niso zaznavali tehnološkega napredka v svetu.

Dotati je treba še vrsto posebnosti, kot na primer, da takrat gradnja zasebnih hiš ni bila več nezaželena. S poddržavljanjem gospodarstva po vojni je bil namreč zatrt zasebni sektor in razen obrtnih zadrug je bila zasebna iniciativa izredno omejena.

V začetku 60. let je v Jugoslaviji nastopila gospodarska kriza in svoje nezadovoljstvo z gospodarsko politiko sta takrat izrazili predvsem Hrvaška in Slovenija. Predvsem je bil govor o tem s kolikšnim deležem ustvarjene presežne vrednosti naj razpolagajo republike in s kolikšnim država. Predvsem pokojni Stane Kavčič je zahteval tržni koncept, gospodarsko bolj samo-stojno Slovenijo, žal pa pri tem (vsaj politično) ni uspel. Reforme so si nato kar sledile, tudi uspešne. Leta 1965 so v Gorenju proizvedli prvi pralni stroj.

Dogovorna ekonomija - združeno delo: Tozdi, Ozdi, Sozdi

V letu 1976 je bil v Jugoslaviji sprejet Zakon o združenem delu - ali drugače rečeno - dogovorna ekonomija, kar pomeni, da naj se podjetja med seboj dogovarjajo o povezovanju, delitvi dela in podobno. Nastanejo znamenite "Kardeljeve" temeljne organizacije združenega dela (TOZD), organizacije združenega dela (OZD) in sestavljene organizacije združenega dela (SOZD). Administrativno (včasih kar prisilno) združevanje podjetij seveda ni dolgo živelo. Spomnimo se Sozda TIMAV, v katerem so bila povezana razna podjetja z različnim predmetom

poslovanja.

Problem socializacije izgub

Dr. Neven Borak je govoril o izhodu iz jugoslovanske krize ter slovenski izkušnji.

Jugoslavija je v 80. letih beležila padec gospodarske rasti in imela okoli 16 milijard dolarjev zunanega dolga. Problema nikakor ni mogla rešiti, niti s socializacijo izgub, kar z drugimi besedami pomeni, da smo ustanovljali zunaj proračunske sklade in uvajali inflacijsko financiranje. Narodna banka je na veliko tiskala dinarje. Bili smo soočeni s hiperinflacijo (80%) in vsakdo se je hotel čim prej rešiti dinarja in domačo valuto pretopiti v devize.

V Sloveniji smo leta 1991 sprejeli ukrep odpravljanja inflacijskega mehanizma. Pozneje, že v letih 1992-1995, prihaja do podržavljanja dela gospodarske infrastrukture, država prevzame dolgove bank, hkrati pa izgubimo dotedanji jugoslovanski trg, zaradi česar propade veliko podjetij, zlasti v mariborskem industrijskem bazenu. Na Sklad za razvoj preide okoli 100 slovenskih podjetij. V letih 1992-1996 postane Slovenija članica v mednarodnih združenjih in začne urejati vprašanje nasledstva jugoslovanskega dolga v tujini.

Kreditni krč in "transformacijska depresija" v Sloveniji

Makro ekonomist dr. Jože Mencinger je govoril o transformacijski depresiji 1980 - 1995 in zdajšnji gospodarski krizi v Sloveniji. Znan je vdor v denarni sistem, ki ga je izvedla Srbija, sledil je bojkot slovenskega blaga in prisiljeni smo se bili obrniti na zahod. Začeli smo graditi lasten gospodarski sistem, ki ga je v bistvu podpiral celo jugoslovanski predsednik vlade Ante Markovič, ker je računalo, da bi ga bilo dobro uporabiti za celotno Jugoslavijo, ki je bila tik pred razpadom.

Leta 1990 smo v Sloveniji natisnili bone (denarno enoto), oktobra 1991 je bil vpeljan Slovenski tolar. Bilo je tudi konec 3-mesečnega premirja, sprejetega na Brionih. Uvedli smo prilagodljiv (fleksibilen) tečaj tolarja in leta 1993 zabeležimo prvo vidno gospodarsko rast. Dr. Mencinger meni, da je gospodarsko stanje, kakršno imamo danes v Sloveniji, bilo pričakovano. Ni popolnoma res, da je kriza prišla prek realnega sektorja. Prišla je prek finančnega sektorja. Leta 2004 je v Sloveniji nastopil t.i. kreditni krč, ko banke niso več posojale denarja, res pa je tudi, da so v mnogih primerih t.i. tajkuni porabljali kreditna sredstva za nakup vrednostnih papirjev, katerih vrednost je splahnela.

V letu 2005 je bilo toliko depozitov kot kreditov. Banke se začnejo zadolževati v tujini. Povečuje se zunanji neto dolg Slovenije, ki leta 2008 znaša že 9,4 milijarde evrov in takrat predstavlja 25% delež BDP. Ta dolg pa naj bi doslej narasel na 11 milijard evrov.

Dejal je, da si slovenska vlada preveč pripisuje, a ima v resnici manj moči kot se to zdi na prvi pogled.

Franc Krajnc

Obiskali smo Kitajsko -

Delegacija dvanajst slovenskih novinarjev se je od 8. do 24. oktobra 2009 mudila na Kitajskem. Udeležili smo se 51. svetovnega kongresa FIJET v Shanghaiju, kjer je 250 udeležencev z vsega sveta ocenilo vpliv negativnih gospodarskih gibanj na svetovni turizem. Osnovna ugotovitev na kongresu je bila, da je finančna in gospodarska kriza v svetu vplivala tudi na upad turizma v svetu in sicer različno od 5 - 10 odstotkov.

Na kongresu smo razdelili pozdravno pismo z zahvalo piranskega župana Tomaža Gantarja vsem udeležencem za lanski obisk 187 udeležencev v piranski občini v času 50. jubilejnega kongresa v Sloveniji. Slovenski novinarji smo imeli priložnost videti vsa kitajska naravna in siceršnja čudesa; velika mesta, ki jih je težko najti z manj kot 5 milijonov prebivalcev, Trg nebeškega miru, čudovite palače nekdanjih dinastij (kitajskih vladarjev), budistične templje, pokopališče glinenih vojakov Terra Cotta, Trg nebeškega miru, Prepovedano mesto, veliko gradbišče v Shanghaiju za svetovno razstavo EXPO od 1. maja do 31. oktobra 2010, glavno mesto Kitajske Peking in tamkajšnja osrednjo mogočno infrastrukturo olimpijskih iger v letu 2008, narodni park, v katerem živijo čudovite pande in na zadnje še kitajski zid, ki je eden izmed največjih gradbenih dosežkov na svetu.

Obisk Kitajske in ogled vseh največjih znamenitosti te ogromne dežele nam je ponudil edinstveni pogled v večtisočletno zgodovino, ki so jo zaznamovali veliki filozofi, čudovita arhitektura in kulturni dosežki. Moram takoj poudariti, da smo bili vsi presenečeni nad napredno veliko deželo, grandioznimi stavbami, širokimi cestami, solidnim standardom, nasmejanim ljudstvom, ki venomer hvali svojo komunistično oblast. Priznati moram, da smo vsi udeleženci kongresa imeli zmotne predstave o Kitajski, kar smo tudi javno priznali na kongresu, ki je bil eden najboljših doslej. Tudi jaz sem mislil, da so tam ceste polne kolesarjev, da je to država revežev, da jedo samo riž, pse, morda še kače, pa ni tako.

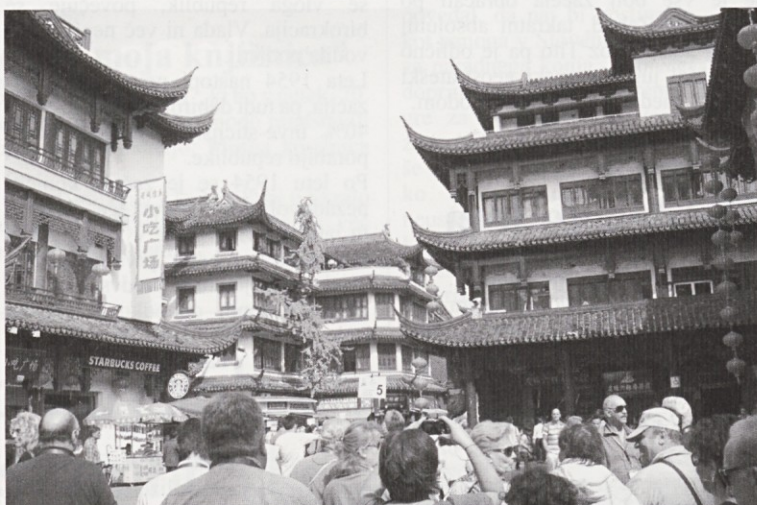
Verjeli ali ne, Kitajsko je 20 let pred nami. Prav o tem vas želim prepričati s podatki in fotografijami in vesel sem, da ste se udeležili prvega takšnega srečanja v novi lucijski knjižnici. Hvala tudi direktorici knjižnice za gostoljubje.

Nekdaj mogočno cesarstvo z nekdanjimi 24 dinastijami, čudovitimi tipičnimi kitajskimi ohranjenimi palačami, še danes predstavlja deželo presežkov. Na površini 9, 573 milijona kvadratnih kilometrov živi 1,3 milijarde ljudi, kar predstavlja petino prebivalstva v svetu. To so uradni viri, vsi tam pa trdijo, da je Kitajcev danes že veliko več. Le kdo bi jih preštel. Moram poudariti, da še nikoli v življenju nisem videl toliko ljudi na enem mestu. Po ulicah in v turističnih krajih se sprehaja na tisoče ljudi in vse možnosti imaš, da se preprosto izgubiš. Prav zaradi tega so kitajski vodniki na nas skrbno pazili.

Upravna razdelitev Kitajske: 22 provinc, 5 avtonomnih pokrajin, 29 avtonomnih okrožij, 51 avtonomnih okrajev in posebni mestni upravni področji Pekinga in Shanghaija. Med avtonomne pokrajine štejejo tudi Tajvan, čeprav je to že samostojna država in Tibet.

Regionalne razlike v državi so zelo velike; ljudje, njihova govorica, kuharska umetnost, prijazno vsiljiva ponudba na vsakem kraju je očitno kitajski vsakdan, ki smo ga doživljali tudi slovenski novinarji na "velikem pohodu" po tej krásni deželi. Riževa polja na jugovzhodu dežele, tibetansko višavje, visoko gorovje in

Kmetom je bila dodeljena zemlja, ki pa je ne smejo odtujiti. Kvadratni meter stanovanja stane od 800 evrov naprej. Nihče ne spi na cesti, vsa stanovanja v mestih imajo klimatske naprave. Žal je klima neznosna, smog skoraj povsod. Kot da bi na Kitajsko izvozili

puščava na severozahodu, mongolske stepe na severu in tisočletja staro jedro države. To je zibelka kitajske dežele, ki jo je treba obiskati, vse to videti, se pogovarjati z njihovimi ljudmi, sicer so predstave lahko popolnoma napačne.

Prebivalstvo

Okoli 94% je Kitajcev, na Kitajskem živijo tudi Tibetanci, Mongoli, Ujguri, in drugi.

Kitajska umetnost

Izhaja že iz 3. tisočletja pr. n. š. V stavbarstvu, ki se je večinoma ohranilo šele iz poznega časa: templji, palače, pagode, vrata, so poleg kamna in opeke uporabljali zlasti les. Značilne so na stebrih sloneče, pogosto bogato okrašene zavahane strehe. Barve starih hiš so čudovite in se prelivajo ena v drugo. Na koncu strehe vidimo znamenja v podobah živali, nad katerimi vedno preži zmaj - dragon, ki simbolizira moč.

Kitajska je svetovna gospodarska velesila!

Sami ste morda že veliko slišali o Kitajski in njeni moči v svetoven gospodarstvu. To je živa resnica, ki morda celo boli Američane, v zadnjem času pa tudi Evrope. Kitajsko blago je preplavilo svet s poceni izdelki. Ponudba vsega mogočega blaga je ogromna. Ali gre to na račun slabo plačane delovne sile, je drugo vprašanje.

Poglejmo uradne podatke. Medtem ko je v svetu močno padla rast bruto domačega proizvoda, so na Kitajskem v zadnjem letu dni zabeležili 0,3% rast BDP, ki znaša trenutno kar 8,9%! Razpolagajo s trgovinskimi presežki v skupnem znesku okoli 3000 milijard dolarjev!

Odlično jim gre prodaja v ZDA, dobro gospodarsko sodelovanje imajo s Severno Korejo, Rusko federacijo, Avstralijo, Kubo, Japonsko, Indijo, s svojimi poceni izdelki pa zadnje čase prodirajo tudi v prostor Evropske unije, ki se jih že malce brani. Če so Kitajci nekoč stradali in prosili za riž, danes postajajo resen gospodarski partner v številnih državah. Kitajci so pridni, delovni, zadovoljijo se s tem kar jim država nudi na socialnem in stanovanjskem področju. Okoli 60% prebivalstva dela na kmetijah, 40% pa v tovarnah in administraciji, ki je zelo zapletena in birokratska. Kriminala ni videti, saj je znano, da država zna obračunati s takimi ljudmi. Tudi ne pomišlja veliko, če je treba koga obsoditi na smrt, če je zagrešil hudodelstvo. Poznan je zadnji primer z mlekom v prahu, ki je vsebovalo preveč melanina, zaradi česar je umrlo 45 otrok. Direktorica podjetja je bila obsojena na smrt.

ljubljsko meglo, ki to ni. Kitajska vse do letos ni bila pripravljena podpisati Kyotskega sporazuma o zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v zrak, zato imajo že resne težave. V zadnjih dvajsetih letih je napravila ogromen skok, kar se vidi na vsakem koraku.

Pogled v zgodovino

Zgodnja doba Kitajske se po plemenskih državah in legendarnih pra-cesarjih začne 1800 let pred našim štetjem. Leta 770 pr. n. š. Kitajska razpade na več delnih držav, ki so se trajno borile med seboj in to vse do leta 21 pr.n.š., ko je Sing - Huang - ti iz dinastije CIN zgradil enotno togo urejeno cesarstvo. Sledil je nekakšno razcvet pod dinastijo (vladarstvom) Han in to od leta 206 pr. n. š. do leta 220 našega štetja, ko je spet sledil propad in razpad cesarstva. Do nove veličine se je Kitajska dvignila pod dinastijo Tang med leti 618 - 907. Veliko doseže tudi v času zadnje dinastije Ming.

V 13. in 14. stoletju kitajski vladajo Mongoli. V stik z Evropo je prišla šele, ko je določene predele (npr. Hangzhou) raziskoval in opisal Marco Polo.

Tujih zavojevalcev seveda ni manjkalo. Mandžurci so v letih 1644 - 1912 raztegnili svojo oblast tudi na Mongolijo, Vzhodni Turkestan, Tibet in Indokino. Ker je kitajska zgodovina kar dolga, jo bomo malce preskočili.

V letih 1894 - 1895 je trajala vojna med Japonsko in Kitajsko in Kitajska je bila poražena.

Po letu 1911 je nastopil čas rušenja dinastij. Najprej omenimo revolucijo Kuomintanga pod vodstvom Sun Jat-sena leta 1911-12, ki je zrušila dinastijo Mandžu in cesarstvo.

General Čankajšek je leta 1928 uspel združiti vso Kitajsko, ki so si jo medtem razkosali posamezni generali. Vzpostavil je nacionalno vlado v Nankingu in omenjenega leta 1928 obračunal s kitajskimi komunisti, s katerimi je v resnici prej sodeloval. Seveda ni šlo brez žrtev. Znan je pokol v Shanghaiju. Od tu naprej se začne nova malce pretresljiva zgodba Kitajske.

Nastop mladega revolucionarja Mao-Ce-tunga

Mao-Ce-tung (roj. 1893) je bil kitajski revolucionar, državnik in pesnik. Sodeloval je v buržoazni revoluciji, po Oktobrski revoluciji pa se je spoznal z marksizmom in že leta 1920 organiziral prve marksistične skupine. Leta 1921 je bil v Shanghaiju soustanovitelj Komunistične partije Kitajske in od leta 1923 član CK KP Kitajske. V prvi državljanski vojni 1924-27 je organiziral široke ljudske

množice in leta 1926 stopil na čelo komisije za kmečko gibanje pri CK KP, nato je postal predsednik vsekitajskega kmečkega gibanja. Leta 1927 je vodil vsekitajsko vstajo in hkrati ustanavljal oddelke kitajske Rdeče armade. Vodil je revolucionarno vojno proti Čankajškovim četam in tudi zmagal. Bil je pobudnik mirnejšega političnega in gospodarskega razvoja in odpiranja LR Kitajske v svet.

Svojo moč in vitalnost je izkazal tudi s kopanjem v reki, kot smo to lahko videli na TV.

Menil je, da bo Kitajska močna samo tako, če bo imela veliko prebivalstva, zato so na začetku celo spodbujali rodnost, ki pa so jo bili prisiljeni v letu 1980 začeti omejevati, tako, da ima lahko vsaka družina po enega otroka. Če se jima rodi še kakšen morajo zanj plačevati šolo, vrtec in vse drugo, kot nekakšno kazen. Kitajci temu pravijo "grda" politika. Manjšine lahko imajo več otrok.

Mao-Ce-tungove misli

Le redkokje v svetu tako močno in z ljubeznijo slavijo svojega pokojnega predsednika kot na Kitajskem. Mao-Ce-tung jim je priboril mir, enotnost, svobodo in napredek. Po tem kar je delal bi ga lahko mirne duše primerjali z našim nekdanjim maršalom Josipom Brozom Titom.

Bodočim pokolenjem je zapustil ogromno delo, njegove znamenite misli pa so strnjene v rdeči knjižici na 436 straneh, ki vam jo ponujajo na vsakem vogalu. Če se znate pogajati o ceni jo boste kupili za samo 30 juanov (3 evre).

V prvem delu knjižice omenja Komunistično partijo Kitajske kot vodilno silo napredka. "Ne more biti revolucije brez revolucionarne partije, grajene na marksizmu in leninizmu. Brez dosežkov kitajske komunistične partije, kitajskih komunistov in kitajskega ljudstva država nikoli ne bi dosegla samostojnosti in svobode." Te besede je izrekel na prvem vseljudskem partijskem kongresu, 15. septembra 1954.

Zanimivo je, da sta Mao in general Čankajšek sprva sodelovala, nato pa sta se globoko razšla. To se je dogajalo v nesrečnih letih za Kitajsko. Leta 1931-32 Japonska zasede Manžurijo. Kitajski komunisti so bili poraženi v Kantonu in Shanghaiju in se v letih 1934-36 umaknejo pred Čankajškovimi četami. Znan je t.i. "dolgi pohod" 10.000 kilometrov, ko se Mao-Ce-tung s svojimi privrženci umakne z juga Sečuana na sever Kitajske v Jenan in tam ustanovi republiko. Nadaljevanje državljanske vojne je preprečila Japonska vojna napoved takratni nankinški vladi in Japonci leta 1937 zasedejo Shanghai in Nanking.

Ponovna državljanska vojna

Po kapitulaciji Japonske leta 1945 je na Kitajskem ponovno prišlo do državljanske vojne med Kuomintangom (Čankajškovimi

silami) in komunisti pod vodstvom Mao-Ce-tunga. Ti so leta 1949 zmagali in razglasili Ljudsko republiko Kitajske. Predsednik je postal Mao-Ce-tung. Čankajšek pa je s peščico vojakov zbežal na Formozo (današnji Tajvan).

Leta 1950 kitajska vojska zasede Tibet in ga po enem letu pripoji kot avtonomno pokrajino.

Po gospodarskem neuspehu v kampanji z ljudskimi komunami leta 1959 Mao-Ce-tung preda mesto predsednika LR Liu -Šao - čiju, sam pa je ostal partijski predsednik.

Leta 1964 izvede Kitajska svojo prvo atomsko eksplozijo in zaostrojuje se odnosi s SZ.

V boju za oblast in uveljavitev kitajske inace socializma izpelje Mao-Ce-tung v letu 1966-69 veliko kulturno revolucijo. Mladinska rdeča garda in vojska očistita partijo in prihaja do določenih odstavitev. Tako so odstranili Liu-Šao-čija in na 9. kongresu komunistične partije aprila 1969 razglasijo obrambnega ministra maršala Lin Piaa za Maovega naslednika. Konec leta 1970 so začeli Američani preizkušati teren za kitajsko-ameriške pogovore. Lin Piaa nasprotuje zblizevanjem z Ameriko, zato ga odstranijo.

Uveljavi se Ču - En-lajeva politika. Kitajska je bila konec leta 1971 sprejeta v OZN, takratno Formozo pa so izključili. Leta 1972 Kitajsko obišče ameriški predsednik Nixon.

Politična ureditev - ali sistem, ki funkcionira

Ustava iz leta 1954 določa, da je Kitajska ljudska demokratična republika, ki temelji na zvezi delavcev in kmetov. Najvišji organ je posredno voljena ljudska skupščina, ki ima svoj stalni komite. Najvišji državni poglavar je predsednik republike, ki ga skupščina voli vsaka 4 leta. Izvršna oblast ima vlada, katere na čelu je ministrski predsednik.

Vodilno vlogo imata komunistična partija in njen centralni komite.

Kitajska komunistična partija je verjetno že edina na svetu, ki do popolnosti obvladuje politični in državni ustroj - od vrha do lokalnih dejavnikov.

V komunistični Kitajski imajo podoben sistem kot smo ga imeli v nekdanji Jugoslaviji - demokratični centralizem. To se kaže že tudi na njihovi zastavi; velika zvezda in štiri male zvezde, torej velika stranka - partija na vrhu - ki ji preprosti Kitajci pravijo "gouvernement" in 4 male partije kot nekakšen podaljšek istega kova. Na nižji ravni so dolžni upoštevati sklepe višje partijske ravni.

1. oktobra 2009 so na veličastni proslavi na Trgu nebeškega miru (Tiananmenu) proslavili 60. obletnico ustanovitve komunistične kitajske skupščine z njihovim ljubljenskim vodjem Mao-Ce-tungom. Ta trg, ob katerem stoji kitajski parlament, sicer tudi spominja na velike študentske proteste leta 1989, ki jih je kitajska vojska leta grobo zadušila s tanki in streljalo na študente. Koliko je bilo ubitih nam niso hoteli povedati, zagotovo pa veliki.

Ostanki proslave (zastave in lampijončki na ulicah) so bili še vidni v času našega obiska.

deželo hitrega napredka

Polet na Kitajsko

Na Kitajsko smo se odpravili 7. oktobra 2009 ob 15.30 z letališča Jožeta Pučnika na Brniku. V vsem času smo menjali sedem letal in doživeli 14 osebnih pregledov ter še nekaj znotraj Kitajske. Skoraj pri vsakem ogledu znamenitosti je bilo treba oddati potni list.

Cepljenje za potovanje iz Evrope ni bilo potrebno. Za vizo je bilo treba plačati 20 evrov.

Na poti na Kitajsko smo po dveh urah letenja najprej pristali na letališče Ata Tuerk v Istanbulu, nakar smo presedlali na Boeing za smer Shanghai. Po desetih urah letenja na višini 11.220 m (zunaj temperatura - 62 stopinj) smo prispeli na letališče Putong v Shanghaju in nadaljevali pot do predmestja Shanghaja z magnetnim vlakom MAGLEV, ki v osmih sekundah doseže hitrost 300 km/h. Časovna razlika: 7 ur.

Na dogovorjeni točki nas je pričakalo kitajsko osebje FIJET zadolženo za vodenje in prispeli smo v kongresni hotel Blue Horizon Royal Parklane International.

Kongres FIJET (Federation Internationale des Journalistes et Ecrivains du Tourisme)

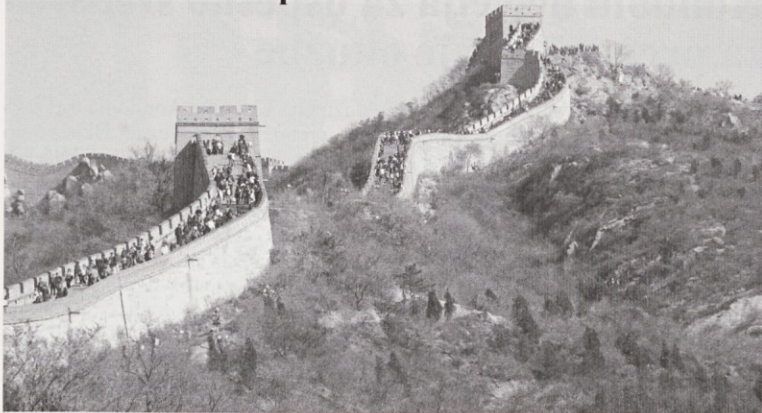
250 udeležencev, turističnih novinarjev in piscev iz več kot 30 držav je razpravljalo o zanimivih temah s področja turističnega gospodarstva. Predsednik FIJET-a **Tijani Haddad** (Tunizija) se je zahvalil gostiteljem za odličen sprejem in dobro organizacijo. Samo lahko smo še ugotovili dejstvo, da je svetova in finančna kriza v svetu letos tudi vplivala na upad turizma v povprečju od 5 do 10 %.

Samo na Kitajskem so zabeležili v nekaterih turističnih krajih do 40% manj tujih turistov, zato pa veliko več obiskov domačih turistov, tako, da je njihova turistična bilanca skoraj izravnana.

Izvršni komitej FIJET je sklenil, da bo kongres leta 2010 v Turčiji, leta 2011 pa v Romuniji.

The Great Wall/Veliki kitajski zid

Foto: Primorski utrip

Ena največjih zaščitnih čudes sveta. Graditi so ga začeli pred 2020 leti, pozidava pa je trajala kar 200 let. Dolžina zidu: 6350 km, višina do 16 m, širina od 5 do 8 m. Služil je za obrambo pred vdori mongolskih in hunskih plemen. Na tisoče umrlih so kar zakopavali pod zid. Od leta 1987 je zaščiten pri UNESCO. Samo to razgledno točko (eno od treh) pri Baladingu, nedaleč od Pekinga, dnevno obišče okoli 16.000 ljudi. Vstopnina: 6 juanov.

Slovenska delegacija na kongresu.

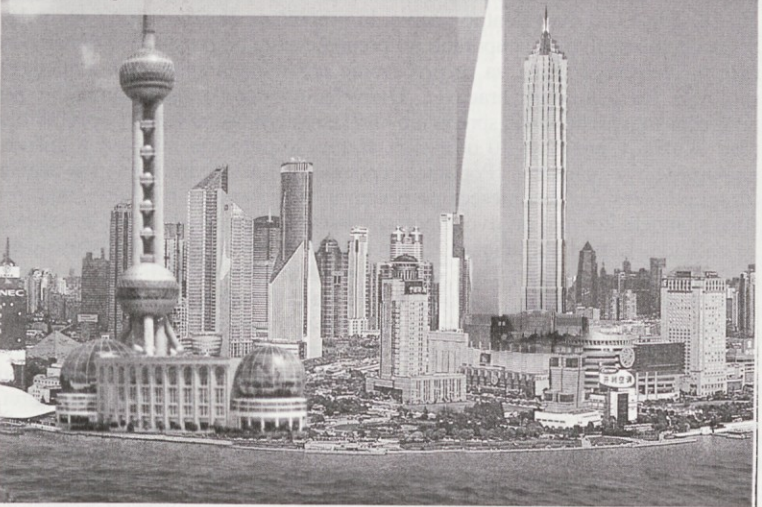

Zasedanje izvršnega komiteja FIJET. Član, (drugi z desne), Drago Bulc.

Urednik Primorskega utripa in predsednik FIJET.

SHANGHAI 18-milijonsko hitro rastoče mesto.

Shanghaj je največje poslovno in finančno središče na Kitajskem, ki danes šteje 18 milijonov prebivalcev, z okolico pa kar 24. Še pred 20 leti tam ni bilo veliko poslopij, danes pa je že prava gneča; visoke poslovne zgradbe, veletrgovine, stanovanjski stolpiči, kar 100 hotelov najvišjega ranga, široke ceste, najmodernejši avtomobili, urejen promet. Na fotografiji (desno): Svetovni finančni center, 101 nadstropje, visok 492 metrov.

Začimbe in znamenita pekinška raca

Pravijo, da je kitajska kuhinja ena najbolj zdravih na svetu. Zelenjava, ribe in meso, sestavine narezane na majhne koščke in pripravljene v voku. Glavna začimba je sojina omaka, nekatere pa je motilo, ker je bila skoraj vsaka jed močno začinjena, kot da jim čilija, popra in paprike nikoli ne zmanjka. Največ pojedjo svinjine in piščancev, redkejši sta govedina in ovčetina, teletine pa ne poznajo. Glavna jed je še vedno riž, priljubljena pijača pa čaj in to brez vsega. Čeprav race niso najbolj pogoste, jih pripravljajo za posebne trenutke. Tako so tudi nam slovenskim novinarjem na slavnostni večerji v Pekingu postregli s pekinško raco.

Kitajska valuta

Kitajska valuta je juan (RMB), njen tečaj pa v primerjavi z ameriškim dolarjem, japonskim jenom in evrom počasi drsi navzdol.

Najraje imajo ameriški dolar. Na bank of China dobite za en ameriški dolar 6,75 juana, za 100 dolarjev 675,83 juanov. Za en evro pa precej več: 9,96 juana. Menjalnice imajo le v največjih hotelih in velikih blagovnih hišah. Menjava na črno je strogo prepovedana. Če menjate denar na banki se boste morali sprijazniti z dolgim birokratskim postopkom. Bančnik si kar nekaj dolgo ogleduje vaš denar, piše in piše, nato pa vam preslika celo potni list.

Kitajskih 100 juanov je 9,46 evra.

Plače

Plače delavcev na Kitajskem so zelo različne; od 500 juanov (50 evrov), ki jih zasluži običajni delavec brez izobrazbe do 1900, ki jih prejme na primer receptor ali vodja restavracije.

Povprečna plača preračunano v naš denar je 200 evrov. Ker je tudi na Kitajsko prodrla privatizacija se plače med najnižjimi delavci in managerji velikih podjetij zelo razlikujejo.

EXPO 2010

Kitajska je dobila organizacijo velike svetovne razstave EXPO 2010, ki bo v Shanghaju od 1. maja do 31. oktobra 2010. Svoje najnovejše izdelke in storitve bodo postavila na ogled podjetja iz okoli 180 držav, dnevno pa pričakujejo kar 70 milijonov obiskovalcev.

Dela na prizorišču potekajo zelo intenzivno. Kitajci so se tudi tukaj izkazali kot dobri trgovci; države si morajo same postaviti ali financirati paviljone, ki jih po razstavi lahko demontirajo ali kar pustijo.

Maskota EXPO 2010, slogan: Better City, Better Life (Boljše mesto, boljše življenje).

Kitajska pisava zhōng guó 中国

Če česar nismo razumeli, potem je to kitajska pisava. Na srečo na nekaterih pomembnejših poslopijih že lahko ob kitajski pisavi vidimo tudi angleške napise, ker so pač spoznali, da je tudi to lahko biznis. Ena beseda pomeni en znak. Prvotna pisava je bila v risbah; ena beseda - ena risba.

Kitajci poznajo okoli 50.000 znamenj. 3000 do 5000 jih zadošča za običajne potrebe. Povsem razvita kitajska pisava obstaja že od 2. tisočletja pred našim štetjem. Lahko si kupite tudi kitajsko - angleški slovarček, ki vam bo prišel zelo prav, ko boste naročili kakšno pijačo ali jed. V številnih gostiščih ali prodajalnah namreč ne obvladajo nobenega tujega jezika.

Če si pomagata s prsti morate biti še posebej previdni, saj tudi to ni isto kot pri nas. Deset na primer pomeni dva prsta navzkriž kot X. Dvojka ni isto kot pokažemo mi - pri njih je osem. Najpomembnejši je indokitajski jezik. Zanimive so tako imenovane besedne intonacije.

Ko govori Kitajec dobite občutek, da govori trikrat hitreje kot na primer Anglež.

Pande

Najlepše, najbolj ljubke in najbolj zaščitene redke vrste medvedov na Kitajskem. V divjini jih najdemo v himalajskih gozdovih v zahodnem Nepalju in vse do severne Burme. Prehranjujejo se skoraj izključno s posebno vrsto bambusa. Tale posnetek Primorskega utripa je nastal v narodnem parku, v katerem živijo tudi redeče pande.

Omejitev rojstev

Kitajcev je preveč. Od leta 1980 "smejo" imeti družine (razen manjšinskih) samo po enega otroka.

Ni vsak rak smrten

V Sloveniji na leto zboli 11.000 ljudi za rakom, okoli 1100 žensk za rakom na dojki.

Rožnati oktober je svetovni mesec boja proti raku dojk. Ob tej priložnosti je 19. oktobra Skupina za samopomoč Izola v sodelovanju strokovne vodje dr. Jadranke Vrh Jermančič, ki deluje pod okriljem Društva onkoloških bolnikov Slovenije, organizirala predavanje v Mestni knjižnici Piran z naslovom Rak – prehitimo ga. Predavanje je povezovala individualna prostovoljka društva Neva Mavrič.

Dr. Jadranka Vrh Jermančič:
»Rak ni ena bolezen, je več kot 200 boleznii«. Vsak oboleli človek ima svojo vrsto boleznii.

o raku na splošno in osvešča ljudi na preprost način, ki je razumljiv vsakomur. Nasveti za preprečevanje boleznii se nanašajo na življenjski slog in opozarjajo kaj lahko vsak sam naredi za izboljšanje zdravja in se morda izogne nekaterim rakom. Največji delež smrti za rakom, ki jih pripisujemo znanim dejavnikom

Podaljšanje življenjske dobe, vse več karcinogenov v okolju, nezdrav življenjski slog, razvade, pozno odkrivanje, premalo znanja in osveščenosti so odgovori na vprašanje zakaj toliko raka. Slovenija je po obolevnosti za rakom nekje na sredini Evropske lestvice. Leta 2005 je bilo v naši državi blizu 11 tisoč (moških nekaj več kot žensk) na novo zbolelih za rakom. V Sloveniji je okoli 60 tisoč ljudi, ki so se že srečali z diagnozo rak. Rak dojk je najpogostejši rak pri ženskah. Vsako leto jih zboli vse več (pri nas že okoli 1100), umre pa jih okoli 400.

Rak je novotvorba, maligna bolezen, je nenadzorovana rast in če je ne odkrijemo pravočasno nas zanesljivo vodi v smrt. Zgodnje odkritje te grde boleznii nam lahko podaljša življenje in prav osveščenost ljudi je eden od namenov in ciljev društva. Dr. Vrhova je zaposlena v Splošni bolnišnici Izola. Dela že 30 let kot patolog in citolog ter 15 let opravlja prostovoljno delo. S svojimi bogatimi izkušnjami predava

Neva Mavrič, individualna prostovoljka iz Skupine za samopomoč Izola, je po predavanju razdelila prisotnim poučne zgibanke o raku.

tveganja (fizična neaktivnost, alkohol, čezmerno sončenje, onesnaženost okolja, neredni pregledi pri zdravniku, izpostavljenost sevanju, nepravilen način spolnega življenja...), imata prehrana s 35% in kajenje s 30%. Po zanimivem predavanju so lahko prisotni predavateljico vprašali za nasvet in delili svoje izkušnje z ostalimi.

Živeti z rakom

Bolezen je treba sprejeti in spremeniti svoje življenje, zaupati medicini ter upati na najboljše. Z osebno močjo in pogumom premagovati ovire ter vzpostaviti pozitiven odnos do zdravljenja. Uravnotežiti družbeno negativna mnenja o raku s pozitivnim. Bolezen ne le, da nekaj odvzame, ponudi tudi možnost globokega doživljanja zdravja in življenja.

O društvu

Društvo onkoloških bolnikov Slovenije združuje bolnike z rakom, njihove sorce, prijatelje, zdravstvene strokovnjake in vse, ki želijo sodelovati pri reševanju problematike raka, se zavzemati za krepitev zdravja in čim bolj kakovostno življenje z boleznijo. Ustanovljeno je bilo leta 1986 kot pravna oseba civilnega prava, ki deluje v javnem interesu na področju celotne države in zastopa interese bolnikov z rakom. Ministrstvo za zdravje RS mu je leta 2005 z odločbo podelilo status humanitarne organizacije. Članstvo v društvu je prostovoljno. Predsednica društva je prim. Marija Vegelj Pirc, dr. med. Tel.: 01 430 32 63, e-pošta: dobslo@siol.net, www.onkologija.org V okviru društva že 12 let deluje Skupina za samopomoč Izola, ki šteje okoli 150 članov. Pod strokovnim vodstvom dr. Jadranke Vrh Jermančič se skupina srečuje vsak prvi četrtek v mesecu v Splošni bolnišnici Izola.

AKV

Prijetno kramljanje z zdravnikom

V kavarni Rezidence park v Luciji prirejajo ob četrtkih zvečer zanimive pogovore z znanimi osebnostmi iz Slovenske Istre. Sproščene pogovore z gosti večera vodi naš znani glasbenik Slavko Ivančič, ki udeležence razveseli tudi z vmesnimi glasbenimi utrinki, ko zapoje in zaigra na klavir.

Prvi gost večera, "Talk - show-a", je bil prof. dr. Marko Pavliha, ko se je takrat z znamenito javno izjavo odrekal politiki in se je "vrnil" v profesorske vode, dr. Livij Jakomin, ki je predstavil svojo knjigo Vas, ki je več ni in Vojko Čok.

V četrtek, 5. novembra 2009, pa je bil gost večera dr. Venčeslav Pišot, primarij Ortopedske bolnišnice Valdoltra. Pogovor je stekel o njegovi življenjski poti, družin, delu in dolgoletnih izkušnjah na področju ortopedije, v katero je s svojo ekipo zdravnikov v dolgih letih, ko je po svojem očetu prevzel krmilo

bolnišnice, vložil veliko znanja in novosti. Nič ne bomo pretiravali, če povemo, da si je ta specializirana in odlično opremljena ustanova v dolgih sto letih delovanja pridobila sloves ene najboljših ortopedskih bolnišnic na svetu, v katero radi prihajajo na zdravljenje pacienti iz različnih držav.

Večer je popestrila tudi Klapa Solinar, vinar Igor Černe

iz Ankarana pa je povedal nekaj besed o zlahtni kapljici iz njegovih vinogradov. Gostitelj Gašpar Gašpar Mišič, zadovoljen z odličnim večernim obiskom, je napovedal nova srečanja in tudi naslednje goste večera; pesnika Toneta Pavčka, predsednico

društva Anbot Piran Natalijo Planinc, Gianfranca Giassia, Lado Tancer, Romana Fikfaka...

Slavko s Klapo Solinar.

Rak materničnega vratu

Cepiti ali ne?

Rak materničnega vratu je drugi najpogostejši rak pri ženskah v svetu, zaradi katerega je leta 2002 zbolelo 493 tisoč in umrlo 274 tisoč žensk. V Sloveniji zboli okrog 150 žensk na leto, starih najpogosteje od 35 do 45 let. Zaradi te vrste raka umre pri nas vsako leto 30-40 žensk.

V 14 državah EU so se že odločili za vključitev cepljenja proti HPV (humani virusi papiloma) v redni program cepljenj deklic.

V Sloveniji je od letošnjega septembra dalje brezplačno cepljene 11-letnih deklic s štirivalentnim cepivom. Za ostale osebe pa ostane cepljenje samoplačniško. Cepljenje ni obvezno, odločitev je na starših.

V 80. letih je odkritje povezave med okužbo s HPV in nastankom raka materničnega vratu pomenilo ključno prelomnico v raziskavah o HPV.

Humani virusi papiloma so majhni virusi, ki jih odkrijemo pri človeku. Kratica HPV izhaja iz angleške besede human papilloma viruses. Ime so dobili po papilomih, nenevarnih, a neprijetnih bradavicah, katerih rast povzročajo. Poznamo več kot 100 vrst ali genotipov HPV. Glede na zmožnost vpliva na nastanek raka jih delimo v nizkorizične (praviloma nenevarna za nastanek raka; obsegajo več kot 60 genotipov HPV) in visokorizične HPV. Prenašajo se pri spolnih odnosih, gre za prenos okužbe s kože na kožo oz. sluznico. Zelo verjetno se ne prenašajo s slino, krvjo, urinom ali spermo (najnovejši podatki kažejo na prisotnost HPV v spermi pri nekaterih). Okužba je možna tudi pri porodu, zelo redko pa prek brisač in osebnih predmetov tistega, ki je okužen z genitalnim HPV. Tveganje za okužbo povečuje prvi spolni odnos v zgodnjih letih (15 ali manj), številni spolni partnerji (sedem ali več), kajenje, nekatere druge spolno prenosljive bolezni, n.pr. klamidija, okužbe s HIV.

Kondom ne velja za uspešno sredstvo za preprečevanje okužbe

HPV se prenaša s kože na kožo oz. sluznico. Uporaba kondoma se zelo priporoča za preprečevanje ostalih spolno prenosljivih boleznii. Okužbe so najpogostejše med 20. in 24. letom starosti. Po 35. letu se število okuženih znatno zmanjša. Večina okužb s HPV ne povzroča simptomov in mine sama po sebi. Prenašalci virusov so lahko v enakem razmerju ženske ali moški. Glede na to, da so HPV lahko prisotni leta ali desetletja, je čas okužbe nemogoče določiti, kot tudi način okužbe oziroma prenosa. Večina žensk in moških ne ve, da so okuženi s HPV - vse dokler pri zdravniškem pregledu ne odkrijemo genitalnih bradavic ali predrakavih sprememb materničnega vratu. Najzanesljivejši način, da dokažemo trenutno (akutno) okužbo je testiranje HPV DNK, pri katerem dokažemo genetski material (DNK) virusov znotraj celic. S testom HPV ugotavljajo prisotnost visokorizičnih HPV na materničnem vratu. Pri ginekološkem pregledu se odvzame bris z materničnega vratu, ločeno od testa PAP, in je povsem neboleča preiskava.

V zadnjih dveh letih je postalo cepljenje proti HPV najbolj obetajoča oblika preprečevanja okužbe z nekaterimi najpogostejšimi HPV, s tem pa tudi najodobnejši in učinkovit pristop k preprečevanju predrakavih sprememb in raka materničnega vratu, nekaterih drugih rakov pa tudi genitalnih bradavic.

Dve vrsti cepiv

V Sloveniji imamo na voljo dve cepivi, ki temeljita na cepljenju z virusom podobnimi delci. Poznamo štirivalentno cepivo, ki preprečuje okužbo s HPV 16, 18, 6 in 11 in dvovalentno cepivo, ki preprečuje okužbo s HPV 16 in 18. Štirivalentno cepivo je za uporabo pri preprečevanju predrakavih sprememb in raka materničnega vratu, za preprečevanje predrakavih sprememb zunanjega spolovila ter genitalnih bradavic. Dvovalentno cepivo pa za uporabo pri preprečevanju predrakavih sprememb in raka materničnega vratu. Cepivi ščitita pred okužbo v približno 70 odstotkih. Cepivi je potrebno injicirati v mišico, najpogosteje v nadlaket. Popolno cepljenje vključuje tri odmerke cepiva (drugi odmerek čez dva meseca po prvem in tretji čez šest mesecev), tako pri štirivalentnem kot tudi pri dvovalentnem cepivu. Po dveh odmerkih je cepljeni že zaščiten. Cepivi sta učinkoviti, imunogeni in varni, pravijo strokovnjaki. Najbolj učinkovito je cepljenje deklic v otroški dobi, med 10. in 13. letom starosti, preden pričnejo s spolnimi odnosi in do okužbe HPV še ni prišlo. V Sloveniji je od letošnjega septembra dalje brezplačno cepljene 11-letnih deklic (šesti razred osnovne šole) s štirivalentnim cepivom. Za ostale osebe pa ostane cepljenje samoplačniško. Cena enega odmerka je okoli 85 evrov. Cepljenje ni obvezno, odločitev je na starših, ki pred cepljenjem podpišejo izjavo o privolitvi. Deklice, ki obiskujejo šesti razred osnovne šole cepi zdravnik, ki opravlja obvezne sistematične preglede. Vse ostale pa lahko cepi izbrani zdravnik. Strokovnjaki priporočajo cepljenje dekletom do 25. leta starosti. Zaščita drži najmanj pet let. Cepivi ne zdravita že prisotnih posledic okužbe. Vsekakor pa ostajajo priporočila o nujnosti rednih ginekoloških pregledov in odvzemih brisov materničnega vratu tudi po cepljenju nespremenjena.

Cepljenje dečkov ni vključeno v redni program cepljenj v nobeni od držav EU, saj je bilo pri izračunu stroškov ugotovljeno, da se pri 85 - odstotni precepljenosti deklic zmanjša možnost prenosa okužbe. Pred kratkim je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) pripravila posebno poročilo o ugotovitvah glede cepljenja proti HPV in to poročilo govori v prid cepljenju in varnosti cepiv. Najpogostejši stranski učinek je rdečina in oteklina na vbodnem mestu, podobno kot pri ostalih cepljenjih. Po podatkih Centra za nalezljive bolezni iz Združenih držav Amerike, objavljenih februarja letos, je bilo v ZDA razdeljenih že 23 milijonov odmerkov štirivalentnega cepiva. Stranski učinki: v 94% so bili blagi in pojavili so se le pri 0,01% vseh cepljenih.

V tem obdobju se morajo starši, če želijo brezplačno cepiti svoje 11-letne deklice, odločiti za ali proti. Na to temo je bilo izdanih nekaj brošur in organiziranih nekaj predavanj, ki pripomorejo k lažji odločitvi. Tako je bilo predavanje tudi dr. Vesne Daneu v OŠ Lucija.

Pa vendarle je odločitev na starših. Ko moramo svoje otroke cepiti s cepivi, ki so predpisana in obvezna, razmišljamo nekoliko manj o stranskih učinkih.

AKV

23. redna seja OS Piran

Na občinskem svetu Občine Piran 17. novembra s pričetkom ob 16. uri bodo razpravljali o odloku o proračunu Občine Piran 2010 (prva obravnava), o odlokih o spremembah nekaterih odlokov, premoženjsko pravnih zadevah, oprostivni plačila nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Nameravajo sklepati tudi o investicijskem programu nabave gasilskih vozil za PGD Piran in PGD Sečovelje.

Vse bolj oddaljen spomin na preteklost

Združenje borcev za vrednote NOB vsako leto ob dnevu mrtvih redno poskrbi za spominske slovesnosti pri spomenikih in spominskih ploščah, pri tem pa opažamo vse manjši obisk krajanov in politične elite, kot da smo že pozabili na velike žrtve krivične vojne.

Spominska slovesnost v Luciji. FOTO: Primorski utrip.

Piranska borčevska organizacija, predsednik Ljubo Koler, je tudi letos organizira spominske slovesnosti pri spomenikih in spominskih ploščah v občini Piran, kjer so počastili spomin na padle v NOB, žrtve vojnega nasilja, položili cvetje in prižgali sveče. Pred spominsko ploščo pri vходу v KS Lucija so se poklonili spomenu na padle žrtve vojne. Maloštevili prisotnim sta spregovorila predsednik Krajevne organizacije ZB za vrednote NOB Janez Gerškšič in podžupan Občine Piran Alberto Manzin. Spominsko pesem je zapela Marjetka Popovski.

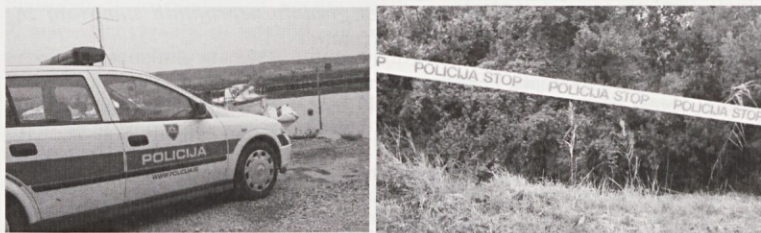
Slovesnosti so bile na sedmih mestih v piranski občini ter na številnih drugih mestih v Slovenski Istri, kakor tudi letos prvič pri odkritem nekdanjem rudniškem rovu - Hudi jami pri Celju, kjer je bilo po vojni pokončan in zazidanih veliko število ljudi. Oblast je take in podobne grozovite primere uspešno prikrivala dolgih 60 let in še danes ni povsem jasno kdo so bili akterji sovraštva in krutih pobojev takoj po osvoboditvi leta 1945/46. Bila je OZNA (Oddelki za zaščito naroda) - očitno ne poštene partizani.

Ankaran

Dokončna odločitev o občini v domeni DZ

Na referendumu "ponosa" v nedeljo, 8. novembra 2009, je o tem, da hočejo imeti lastno občino Ankaran iz se izločiti iz Mestne občine Koper glasovalo 56,1% vseh volilnih upravičencev, ki so prišli na volišče. Proti jih je bilo 43,9%. Na referendumsko vprašanje "Ste za to, da se MOK razdeli na štiri občine?" pa je bilo PROTI 90,3 vseh volilnih upravičencev, ki so prišli na volišča in le 9,7% za delitev občine. Novi župan bodoče ankaranske občine bo verjetno Gregor Strmčnik, ki si je ves čas najbolj prizadeval za ustanovitev samostojne občine. O tem, ali bo KS Ankaran res postala Občina Ankaran bo odločal Državni zbor. Ker je bila največja stranka koalicije SD prej proti, sedaj pa naj bi bila za, obstaja precejšnja verjetnost še nadaljnje drobitve občin v Sloveniji, kar bo do dna zapletlo vprašanje mestnih občin in KS, ko bodo ustanovljene pokrajine. Občina Ankaran bi tako lahko zaživela 1.1. 2011.

Našli mrtvo žensko

V četrtek, 12. novembra, zgodaj dopoldne so v gozdičku na Seči nedaleč od Jernejevega kanala našli mrtvo 68-letno žensko. Truplo so odpeljali na Inštitut za sodno medicino, kjer bodo opravili obdukcijo in ugotovili ali je šlo za nasilno smrt. Foto: Primorski utrip

Upoštevajmo zimske vozne razmere

15. novembra se je za voznike začela zimska sezona, ki bo trajala do 15. marca. Za zimsko opremo se štejejo zimske pnevmatike (M+S). Vozilo je lahko opremljeno tudi s poletnimi pnevmatikami, vendar mora imeti voznik v avtomobilu verige - najmanj za pogonsko os. Pomembno je tudi, da imajo pnevmatike - ne glede na to ali so zimske ali letne - najmanj tri milimetre profila. Policisti bodo kršiteljem, ki ne bodo ravnali v skladu z določili 114. člena zakona, izrekli globo v višini 120 evrov.

Ob 70. obletnici začetka 2. svetovne vojne

IV. del

Franc Krajnc

Hitlerjev neslavni konec in obsodba nacizma

Hitler je uresničil svoje grožnje, uročil je ljudi in sprožil krvavo vojno ter nezasišano prelihanje krvi, sam pa je končal kot strahopetec, ki si je na koncu vzel življenje.

Uspevalo mu je vse do usodne napake, ko je njegova armada, nepripravljena na zimske razmere, napadla Sovjetsko zvezo. Nekateri visoki oficirji so že takrat uvideli, da "ta blaznež pelje nemški narod v katastrofo", toda noben, še tako dobro zamišljen atentat na Hitlerja ni uspel. Polkovnik brez ene roke von Stauffenberg je imel še največ možnosti, ko je na sejo štabnih oficirjev, ki jim je predsedoval Hitler, prinesel torbo z bombo, ki pa jo je nerodno postavil ob nogo velike lesene mize in ta je ob eksploziji Hitlerja le oplazila. Takrat, pa tudi pozneje, ob neuspehih na vojnih poljih, je Hitler začel streljati lastne oficirje. Eksekucije so opravljale zloglasne enote SS. Tako je tudi velikemu vojskovodji generalu Rommlu, ki se je bojeval na afriški fronti, poslal pištolo naj se kar sam ustrelji. Rommel je potem umrl v Nemčiji v skrivnostnih razmerah.

Slutnja smrti in konca

V velikem nemškem vodji se je začelo nekaj dogajati - slutnja smrti in neizbežnega konca. Videti je bil kot tresoč se stavec, ki ne more spati. Obrnjen mora biti vedno proti oknu. Ko mu je general Keitel sporočil, da ni več rešitve za Berlin, se je s svojo ženo Eva Braun (poročena sta bila samo en dan) in najbližjimi vojaškimi sodelavci (propagandnim ministrom Goebbelsom in drugimi njemu zvestimi do konca) zatekel v bunker zunaj Berlina. Naročil

je dve pokrivali in kanto bencina. Najprej je ustrelil svojo ženo nato pa še sebe. Služabniki so zaviti trupli odnesli na prosto, polili z bencinom in zažgali. Tako naj bi izginila vsaka sled za Hitlerjem. Propagandni minister Goebbels je dal v bunkerju s ciankalijem zastrupiti vse štiri svoje majhne nedolžne otroke, nato pa sta si oba z ženo vzela življenje. Medtem so konec aprila 1945 vzhodni del takrat še skupnega Berlina že zasedli vojaki sovjetske armade (pozneje na stavbo nemškega parlamenta Reichstag simbolično obesili sovjetsko zastavo), zahodni del Berlina pa so osvojili Američani, Francozi in Angleži. Vojne je bilo konec, začela se je hladna vojna med nekdanjimi zavezniki.

Na procesu v Nuernbergu - sojenju nemškim nacističnim vojnim zločincem (1945-1946) - so sodniki iz Velike Britanije, ZDA in Francije najprej ugotovili, da je bila nacistična organizacija (SS in GESTAPO) zločinska. Večina obsojencev je bila obsojena na smrt ali pa na dolgoletne zaporne kazni. Nekaj jih je že pred sojenjem napravilo samomor, nekaj pa jih je pobegnilo v tujino, kot na primer zloglasni Mengele v Južno Ameriko.

Evropa je slavila

8. maja 1945 je moral komandant nemških oboroženih sil generalfeldmaršal Wilhelm Keitel podpisati brezpogojno kapitulacijo Nemčije, 15. maja 1945 pa je nemški general za JV Evropo von Loehr v Topolščici podpisal kapitulacijo nemške armadne skupine. Evropa je tako 9. maja 1945 slavila konec 2. svetovne vojne. Na daljnem vzhodu pa se vojne ni bilo konec. Američani so, da bi dokončno premagali japonske militariste, 6. avgusta 1945 odrgli prvo atomsko bombo na Hirošimo. Takoj je umrlo 80.000 ljudi, za posledicami sevanja in opeklin pa še 200.000. Že čez tri dni, 9. avgusta

德国签订降书
Germany signs unconditional surrender on May 8, 1945.

Generalfeldmaršal Wilhelm Keitel v Berlinu podpisuje brezpogojno kapitulacijo tretjega rajha, 8.5.1945. Naslednji dan je Evropa že slavila zmago.

1945, so odrgli še drugo atomsko bombo na mesto Nagasaki. Umrlo 70.000 civilistov.

Druga svetovna vojna je spomin in opomin. Zahtevala več kot 50 milijonov življenj. Evropa in svet se največje človeške tragedije spominjata in opozarjata: Nikoli več! Naslednje letu, 2010, bomo v Evropi obeležili 65 let od konca druge svetovne vojne.

Medtem se je že marsikaj spremenilo. Nemčija je spet združena demokratična država.

Nacistična natančnost

V delovnem in koncentracijskem taborišču Dachau nedaleč on glavnega bavarskega mesta Muenchen so se taboriščniki lahko prepoznavali po kategorijah oziroma oznakah, ki so jih nosili na oblekah. Žid, politični zapornik, komunist, socialdemokrat...

Cinizem prve vrste

Ujetniki v taborišču Mauthausen so morali na smrt obsojenega do točke eksekucije spremljati z glasbo.

Kronika Hitlerjevega vzpona in padca

- 1918 - V Nemčiji zrušijo monarhijo.
- 1921 - Adolf Hitler postane vodja stranke NSDAP in pripravlja državni prevrat.
- 1923 - Hitler s svojimi političnimi somišljeniki izvede puč. Poskus propade, Hitlerja aretirajo in mu dosodijo 5 let ječe. Izpuščen že po enem letu.
- 1925 - Izšlo je znamenito Hitlerjevo delo - knjiga Mein Kampf (Moj boj), ki jo je napisal v Zaporu.
- 1933 - Hitler postane nemški kancler in absolutni vladar Nemčije.
- 1933 - 1. april. Plakati: "Za obrambo

in revolucijo proti judovstvu" napovedujejo bojkot židovskih trgovin, blagovnic, birojev... Začetek ob 10.00 uri. Podpis: Paul von Hindenburg in Adolf Hitler.

- 1934 - Nemčija izstopi iz Društva narodov. Hitler da pobiti nekatere svoje najožje sodelavce. Pokole izvrši militantna NSDAP.
- 1935 - 15. september. V Nemčiji so bili sprejeti t.i. nuernberški rasni zakoni. Zakon o zaščiti nemške krvi in časti. Židje zunaj zakona. Poroka Žida z Nemko ali Nemke z Židom prepovedana.
- 1936 - Heinrich Himmler postane šef nemške policije (SS).
- 1937 - Masovne aretacije v Nemčiji.
- 1938 - Muenchenska konferenca. Nemčiji so bile dane velike koncesije, kljub vsemu nezadovoljna.
- 1938 - Hitler izvede Anschluss (pripojitev Avstrije nemškemu Reichu).

- 1939 - Nemčija napade Poljsko - začetek 2. svetovne vojne.
- 1940 - Kapitulacija Francije.
- 1941 - Hitler napade Sovjetsko zvezo.
- 1943 - Totalna vojna (Totalkrieg) in pospešena graditev koncentracijskih taborišč.
- 1944 - Velik preobrat (Dan D). Zavezniki se 6. junija izkrcajo v Normandiji.
- 1945 - 30. april. Nemčija pred katastrofo. Sovjeti se približujejo Berlinu. Adolf Hitler in Eva Braun v bunkerju naredita samomor.
- 1945 - 8. maj. Generalfeldmaršal Wilhelm Keitel - vrhovni poveljnik nemške vojske, podpiše brezpogojno kapitulacijo nemškega Reicha. Začetek dveletnega sojenja nacističnim vodjem v porušenem Nuernbergu.

Izolski stanovanjski rebus

Občina Izola je končno postala lastnica bloka v Livadah. Vselitve večine upravičencev do konca leta. Si je Občina z zamenjavo gradbenih parcel za blok res zapravila vse možnosti za graditev novih neprofitnih stanovanj - ob tem, ko naj bi bilo še kar 390 čakajočih?

SD Izola očita županu dr. Tomislavu Klokočevniku, da je z aneksom k soinvestitorski pogodbi o zamenjavi treh gradbenih parcel za vrednost že precej dragega novega stanovanjskega stolpča z okoli 50 stanovanji zapravil možnost za gradnjo morebitnih občinskih neprofitnih stanovanj.

Sedaj že dolgo znan in nekaj časa gradbeno sporen stanovanjski stolpč v Livadah, v katerega se zaradi zapletov "črne gradnje", ko so kletne prostore v nasprotju z gradbenim dovoljenjem preprosto spremenili v stanovanja, zaradi česar se nikakor niso mogli vseliti prosilci, je končno v lasti Občine Izola. Cena gradnje tega stolpča z garažo se je zaradi zapletov, ki jih v Izoli dobro poznajo vsi akterji, vključno z nekdanjo županjo Bredo Pečan, ki je poleti 2006 podpisala soinvestitorsko pogodbo z Gorica Leasingom, potrojila. Pogodbena cena bloka znaša sedaj 4,596 milijona evrov, mesečni obroki lizinga pa bi znašali okoli 40 tisoč evrov. Če zadolžena Občina tega denarja nima niti v sanjah, zato so poiskali drugačno rešitev, s katero pa se ne strinja opozicija.

Žal se je vsa zadeva od samega začetka gradnje kar nekam predolgo "politično" kuhala, cena stolpča pa je medtem vrtoglavo naraščala. Sedaj, kljub potrjenemu aneksu, še vedno ne vedo komu bi pripeljali zasluge za povečanje stroškov za okoli pol milijona evrov, ki so zunaj tega. Kaj so medtem počeli gradbeni nadzorniki, ki niso opazili "črne gradnje", a so zanj zagotovo vedeli, je drugo vprašanje.

Občina ob zaključku gradnje ni imela investicijskih sredstev, da bi lahko stolpč tudi odkupila, niti nima sredstev za poplačilo obrokov lizinga. Zato je župan dr. Klokočevnik predlagal občinskemu svetu v potrditev aneks k soinvestitorski pogodbi, ki določa, da Občina investicijo Gorice Leasinga poplača tako, da družbi v zameno odstopi tri gradbene parcele, na katerih naj bi ta gradbena firma sezidala nove stanovanjske objekte, ki bi bili torej v njeni zasebni lasti z zemljiščem vred.

Vodja svetniške skupine OO SD Izola Aleksij Skok se s takim načinom ne strinja. Na novinarski konferenci na sedežu stranke je povedal, da je bil predlog na občinskem svetu izglasovan v razmerju 9:12 za aneks. Izrazil je bojazen, da takšen "model" kompenzacije pomeni izgubo možnosti za gradnjo občinskih neprofitnih stanovanj v tem predelu, drugih primernih zemljišč pa da Občina trenutno nima. Dodaja, da je nemogoče od zasebne gradbene družbe zahtevati naj graditi poceni neprofitna stanovanja za Izolane in ne upošteva tržnih razmer.

Ta voz, eden izmed treh (marina, svetilnik) je v Izoli sedaj rešen in do koca leta naj bi se v stanovanjski stolpč že vselilo okoli 40 upravičencev s seznama dodelitve neprofitnih stanovanj. Pet luksuznih stanovanj na vrhu naj bi prodali za ceno 3050 evrov/m².

V izolski občini naj bi bilo trenutno še 390 prosilcev za neprofitna stanovanja, je povedal Aleksij Skok.

Aleksij Skok SD: Kje bo sedaj Občina Izola našla nove gradbene parcele za gradnjo neprofitnih stanovanj za Izolane?

Manj zanimanja za gostinske poklice

Še pred desetimi leti je bilo v Srednji gostinski in turistični šoli (SGTŠ) v Izoli vpisanih okoli 800 dijakov, danes pa komaj 280. O problematiki je razpravljala tudi SD Piran. Kaj lahko stori šola, kaj država?

Mara Kobal, ravnateljica SGTŠ Izola.

Gostinski in turistični poklici so že od nekdaj privabljali mlade, danes pa je očitno drugače. V SGTŠ v Izoli se tega problema še kako zavedajo, nam je na dnevu odprtih vrat (12. 11.), ko so na šolo povabili predstavnike gostinko-turističnih podjetij in učence osnovnih šol ter tam predstavili kaj znajo, povedala ravnateljica Mara Kobal.

V zgibanki, ki so jo pripravili, da bi mladim, predvsem pa tudi njihovim staršem, omogočili lažjo odločitev, je šola objavila nekaj praktičnih informacij in nasvetov.

Vsi izobraževalni programi za gostinstvo in turizem so prenovljeni.

Srednje poklicno izobraževanje s 3-letnim učnim programom (gostinske in hotelske storitve), omogoča poklic z nazivom gastronom - hotelir in nadomešča program kuhar, natak, oskrbnik.

Srednje strokovno izobraževanje s 4-letnim učnim programom (gostinstvo in turizem) daje poklic gastronomsko-turistični tehnik in

nadomešča program gostinski tehnik, turistični tehnik.

Poklicno tehniško izobraževanje (gostinstvo), zadeva 2-letni program kot nadgradnjo 3-letnega, kar pomeni, da kandidat po končanem šolanju in opravljeni maturi dobi naziv gastronomski tehnik in to nadomešča prejšnji naziv gostinsko-turistični tehnik. S tako doseženo srednjo izobrazbo se dijak nato lahko vpiše na fakulteto.

Kot sta nam povedali ravnateljica Mara Kobal in svetovalka - šolska psihologinja Breda Puhar, novi nazivi programov in poklicev omogočajo večjo mednarodno prepoznavnost programa, novi predmetniki pa široko strokovno izobrazbo. V vseh programih izobražujejo tudi odrasle. Poleg izobraževanja potekajo na šoli tudi različne dejavnosti, ali kot jih imenujejo, projekti. Nekateri tudi s

Nastop učencev SGTŠ Izola na dnevu odprtih vrat. S pomočjo učiteljice Eufemije Munda so prikazali številne aktivnosti, kuharji pa so pripravili odlične jedi.

FOTO: FK-Primorski utrip.

Ni več dileme o kakiju

Zapopularizacijotegazdravega sadeža imajo zagotovo največ zasluge lastniki nasadov-Strunjančani, organizirani v Turističnem društvu Solinar in njihov neutrudni predsednik Gianfranco Giassi, ki resda včasih malce obupava, potem pa, ob pomoči Občine in družbe Krka, spet dobi voljo, saj ob velikih pohvalah za dobro organizacijo v zadnjem času te največje prireditve v piranski občini, niti ne more drugače. Deveta prireditve v Strunjanu od 6. do 8. novembra 2009 je bila absolutno ena najboljših doslej, kljub dežju na začetku, tudi najbolj obiskana - in mnogi se že veselijo desete jubilejne prireditve. Naslednje leto jih čaka 100 ton pridelka!

Več o tem sadežu s poreklom iz Kitajske v naslednji številki.

Domoznanski četrtki v Piranu Na prvem srečanju so govorili o ksenofobiji v Piranu

Srečanja so v Piranu, v prostorih Inštituta za dediščino Sredozemlja ZRS Univerze na Primorskem, na Bolniški 20 (pri Križnem hodniku) vsak drugi četrtek v mesecu ob 18.00 uri (do vključno maja 2010). Na prvem srečanju so govorili Dr. Irena Veber, mag. Peter Štoka, doc.dr. Vesna Mikolič in mag. Ivica Pletikosič. Moderatorica Lea Kalc Furlanič, organizator Slobodan Simič Sime. Ksenofobija je sovraštvo do tujcev in vsega, kar je tuje. Ali je to "piranska resnica" in koga Pirančani ne marajo, so se spraševali.

Nova srečanja:

10. december 2009: Kaj je identiteta, tradicija, avtentičnost, dediščina in kakšen je njihov pomen za mesto? 14. januar 2010: Kaj (še) ima Piran in kaj Pirančani od današnjega turizma?

V pripravi je tudi veliko novih zanimivih tem. Na primer, ali je čas za mestno samoupravo po zgledu statuta iz leta 1274, kateri so ključni dejavniki razvoja mesta, kaj je multikulturalnost, kakšen naj bi bil idealni Piran in podobno.

Prvo potopisno predavanje v novi knjižnici v Luciji

V siceršnjem nizu srečanj z znanimi Pirančani v Mestni knjižnici Piran, pomeni prelomnico in dobro popotnico tudi prvo potopisno predavanje o Kitajski, ki je bilo v petek, 13. novembra 2009 ob 18. uri v novi knjižnici v Luciji na Obali 116.

Odgovorni urednik našega časopisa Franc Krajnc, ki se je udeležil svetovnega kongresa FIJET v Shanghai, je skozi sliko in besedo okoli 80 povabljenim rednim obiskovalcem knjižnice in bralcem Primorskega utripa predstavil veliko in hitro razvijajočo se Kitajsko, začevši od njene zgodovine, revolucij, državljske vojne, politične ureditve, kitajske pisave, kitajske valute, življenja in dela Kitajcev, pa vse do zanimivih mest kot sta 18-milijonski

Shanghai z velikim gradbiščem za svetovno razstavo EXPO 2010 in Peking ter njihovih posebnosti: kitajske svile, znamenitih medvedov Pand, Trga nebeškega miru, kjer so leta 1989 streljali na študente, pokopališča glinenih vojakov in svetovnega čudesa - Velikega kitajskega zidu. Zaradi velikega navdušenja so že padli predlogi naših bralcev o ponovitvi predstavitve v Portorožu ali Piranu. (Več o Kitajski na straneh 6 in 7).

FOTO: BK

namesto KV natakara študenta ali priučene delavca, ker pač gledajo na izdatke, vprašanje pa je ali je s tem zagotovljena kakovost gostinskih storitev, glede na to, da bi radi imeli elitni turizem. Nekaj upada v Izoli je tudi zaradi odprtja oddelka v Novi Gorici. Prej so se namreč dijaki učili in stanovali v Izoli. Razloge iščejo tudi v tem, da je danes manj populacije, in pa seveda tudi, da se starši neradi odločajo poslati svojega otroka v gostinsko šolo.

Umetnik Oman podaril slike

Priznani umetnik, slikar Valentin Oman je v petek, 6. novembra 2009, Obalnim galerijam Piran simbolično podaril pet slik iz cikla Ara Pacis.

Ljubitelji likovne umetnosti si lahko do 18. novembra v Mestni galeriji Piran in Galeriji Loža v Kopru ogledajo razstavo slik Ara Pacis Valentina Omana. V Mestni galeriji Piran so počaščeni, da jim je priznani umetnik podaril kar pet slik. Prijetne simbolične predaje slik v prostorih Obalnih galerij Piran se je udeležil tudi generalni konzul Republike Slovenije v Celovcu Matjaž Longar. Lada Tancer, predstojnica Urada za splošne zadeve na Občini Piran, zadolžena tudi za kulturo in osnovno šolstvo, je na opozorilo ravnatelja galerij Antona Biloslava, da bi lahko Obalne galerije Piran, ki imajo problem s primernimi prostori za shranjevanja številnih dragocenih slik in drugih predmetov likovne in zgodovinsko-kulturne vrednosti, zgubile status, ki ga uživajo - s tem pa bi bile tudi letno ob pol milijona evrov državnih sredstev, povedala, da si bo Občina Piran prizadevala ohraniti ali celo izboljšati položaj Obalnih galerij, kolikor bo to le mogoče.

Stalne likovne zbirke, ki jih ta ustanova že desetletja dopolnjuje z nakupi ali z donacijami, sodijo med najkakovostnejše in najpomembnejše v nacionalnem prostoru, je v posebnem katalogu zapisala likovna kritičarka Nives Marvin. Tako bodo te zbirke nagradili s ključnimi deli likovnika,

Na fotografiji Primorskega utripa: Srečanje z avtorjem ob simbolični predaji umetnikovih likovnih del Obalnim galerijam Piran.

ki že desetletja soustvarja sodobno slovensko in avstrijsko likovno umetnost. Kot diplomant Akademije za uporabno umetnost na Dunaju je Oman končal še specialko za grafiko na Ljubljanski akademiji za likovno umetnost, za svoje ustvarjanje v različnih likovnih zvrsteh je med drugimi že prejel naši najpomembnejši nacionalni nagradi; nagrado Prešernovega sklada in nagrado Riharda Jakopiča, je pa tudi dobitnik

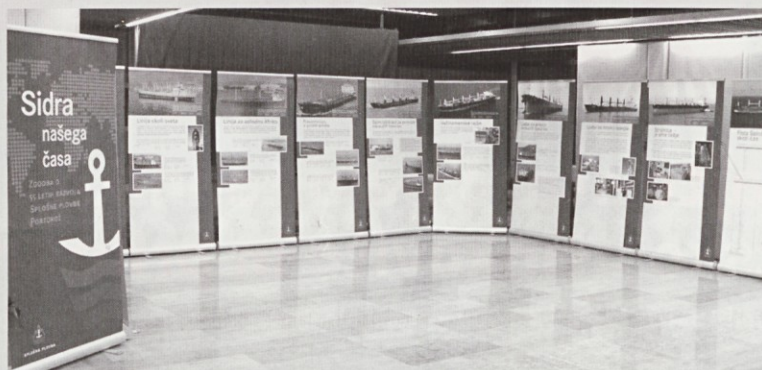
Zlatega reda za zasluge - za življenjsko delo na področju likovne umetnosti in za enakopravnost slovenskega jezika na Koroškem. Avstrijski kancler Schuessel ga je odlikoval z avstrijskim častnim križem za znanost in umetnost I. razreda. Njegova dela so že v najpomembnejših nacionalnih zbirkah v Avstriji, Sloveniji in drugod, omenjena fundacija Obalnim galerijam Piran pa bo edina, ki celovito vključuje slike iz obdobja zadnjih petih let.

Razstava ob 55. obletnici Splošne plovbe

V Splošni plovbi Portorož beležijo 55. obletnico delovanja vseskozi uspešnega delovanja našega edinega ladjarja. Podjetje je bilo ustanovljeno 22. 10. 1954. Ob tej priložnosti so v avli poslovne stavbe na Obali 55 v Portorožu pripravili razstavo z naslovom **Sidra našega časa**, ki so jo sedaj prenesli v prostore Srednje pomorske šole v Portorožu.

Naše delo v veliki meri zaznamujejo ladje in tako, kot govori naslov razstave, postajajo sidra našega časa. Vsaka med njimi nosi s seboj zgodbe in spomine. Postale so del življenja vsakogar od nas v Splošni plovbi, je zapisal Egon Bandelj, predsednik uprave Splošne plovbe d.d.

Poslovni rezultati družbe so dobri in celo boljši od pričakovanih. Skupina Splošna plovba je v devetih mesecih leta 2009 ustvarila 107,1 milijona evrov skupnih prihodkov in 19,1 milijona evrov čistega dobička.

Razstava ladij, ki je bila v avli Splošne plovbe Portorož, potem pa so jo prenesli v prostore Srednje pomorske šole Portorož.

Pred 60 leti smo dobili prve izšolane pomorce

V časučasne teritorialne razmejitve med Jugoslavijo in Italijo po vojni in nastajanja Svobodnega tržaškega ozemlja leta ter razdelitve ozemlja na cono A in cono B, je tedanje ministrstvo za prosveto in kulturo leta 1947 dovolilo odprtje Srednje pomorske šole v Žusterni pri Kopru. Prvi ravnatelj šole je bil Franc Skrlj

iz Knežaka. Na šoli, ki je domovala v stari vili pri Moletu, so odprli dva oddelka in sicer oddelek navigacije in ladjedelstva. Pred 60 leti, leta 1949, je na teh oddelkih maturiralo prvih 13 srednješolcev, od katerih je žal že pet pokojnih. Leta 1950 so odprli še oddelek za strojnike. Druga generacija se je preselila v Piran, število dijakov pa je že naraslo na 25, od katerih je bilo 11 navtikov in 14 strojnikov.

V prvi generaciji navtikov je bila tudi prva slovenska kapitanka **Sava Kaluža** iz Postojne, ki danes živi v Luciji. Naslednje leto pa je bila to **Jolanda Gruden** iz Trsta.

Srečanje maturantov generacije 1949 in 1950 je organiziral **Franc Repič** - strojnik generacije 1950, ki je pozneje diplomiral na Strojni fakulteti v Ljubljani. Franc Repič je doma iz Ajdovščine, živi pa v Luciji. Srečanje jubilarov je bilo v Restavraciji Mercator na Belem Križu. Od 24 še živečih se je srečanja udeležilo 17 prvih maturantov.

Dobrodelna košarkaška tekma

KOPER DA KOŠ

V nedeljo, 8. novembra, je bila v telovadnici OŠ Antona Ukmarja na Markovcu posebna dobrodelna košarkaška tekma, organizirana z namenom zbiranja sredstev za nakup novega klicnega sistema za 3. nadstropje Obalnega doma upokojencev Koper - za upokojence s težavami v gibanju.

Podrobnosti so predstavili na novinarski konferenci v sejni dvorani Banke Koper 3. novembra in povedli, da so že do tega datuma zbrali okoli 4.000 evrov dobrodelnih sredstev, cilj organizatorjev Vojka Vodopivca in Studia Kernel in Obalnega doma upokojencev pa je, da bi zbrali vsaj 25.000 evrov. Z akcijo zbiranja sredstev bodo nadaljevali vse do spomladi. Tako lahko podjetja nakažejo dobrodelna sredstva tudi iz novega poslovnega leta 2010, če so jih v tem letu že porabila.

Za zmago na tekmi, kar pa ni bil prvi cilj, sta se borili dve ekipi košarkarjev: **Prijatelji in Rugi tim**. Trener prve ekipe je Rado Krmac, sodnika Matjaž Turk in Sašo Ristič, fizioterapevt Ribalčenko. Trener ekipe Rugi tim: Bojan Šturm. Kaže, da so bili igralci iz ekipe Prijatelji bolj profesionalni v tem zanimivem športu, medtem ko so igralci Rugi tima bili bolj znanstveni teoretiki z malo prakse.

Dobrodelna sredstva za pomoč upokojencem s težavami pri gibanju lahko nakažete na TRR: Obalni dom upokojencev Koper št.v.: 01100-6030266060. Sklic 003333 s pripisom Koper za SOS. Hvala vam bodo za vsak evro.

Piranski dnevi arhitekture

27. mednarodna arhitekturna konferenca

Pod naslovom **NOVI IZZIVI** bodo v organizaciji Obalnih galerij Piran v Gledališču Tartini v Piranu, 21. in 22. novembra 2009, tradicionalni Piranski dnevi arhitekture, v okviru katerih bo že 27. mednarodna arhitekturna konferenca. Izvedeli bomo kaj je novega na področju arhitekture v svetu, kako so na to (tudi kulturno-umetniško in ne samo gradbeno) dejavnost vplivali globalne klimatske razmere, finančna in gospodarska kriza in pa tudi posledično kriza vrednot. Otvoritev bo v soboto, 21. novembra ob 9.45 v Tartinijevem gledališču, pozdravni nagovor župana 12.45, podelitev nagrade Piranesi 2009 pa v nedeljo, 22. novembra ob 13. uri. Nagrado bo dobitniku izročil Karl Erjavec, minister za okolje in prostor RS.

Zahvala Krajevni skupnosti Lucija

Krajevni skupnosti Lucija se iskreno zahvaljujem za izkazano pozornost, ko me je vodstvo KS za moj rojstni dan v času občinskega praznika Občine Piran, 17. oktobra, prijetno presentilo s čestitko in torto.

Zinka Dušič, Seča 91

Zahvala gostitelju Sandiju Čeligo

Sandi Čeligo, gostišče Karting Lucija, se je izredno izkazal, ko je 23. oktobra 2009 povabil jubilate Zveze borcev za vrednote NOB - Krajevni Odbor Lucija in nas tudi brezplačno bogato pogostil. Naši jubilarji, 70 - 90 let, so bili prijetno presenečeni in so se pri njih v gostišču počutili zelo lepo. Krajevni odbor ZB Lucija se Sandiju Čeligo javno prek časopisa Primorski utrip lepo zahvaljuje za sprejem in prijazno postrežbo.

Marija Fatur, Lucija

Svet je majhen

Ko smo slovenski novinarji na letališču Ata Tuerka v Istanbulu čakali na let za Shanghai na Kitajskem smo nenadoma zagledali naše prijete Flipice, ki so priletele naravnost iz Ljubljane in nadaljevale pot v turški Izmir, kjer so se predstavile s svojimi znamenitimi akrobatskimi plesi. Bile so prav presenečena, kako naenkrat v Turčiji Primorski utrip.

Da je svet res majhen še kako drži, a da naše piranske Flipice najdeš tudi v tako oddaljenem kraju pa je že vredno skupne spominske fotografije Primorskega utripa, ki je nastala na letališču.

www.primorski-utrip.si

NAROČILNICA
primorski utrip

IME IN PRIIMEK: _____

TOČEN NASLOV: _____

POŠTNA ŠTEVILKA: _____

LETNA NAROČNINA (12 števil) 12,00 EUR

DATUM: _____ PODPIS: _____

IZPOLNJENO NAROČILNICO POŠLJITE NA:

PRIMORSKI UTIP, OBALA 125, 6320 PORTOROŽ

informa

Center tehnike Koper Vipavska c. 6,
tel.: 05/364 48 00

Pralni stroj Gorenje WA 74183

energija si boji učinkovit

A ENERGIJSKI RAZRED
A RAZRED PRANJA
A RAZRED OZEMANJA

Eko popust
-100 EUR
Staro za novo

Redna cena: 909,90 EUR

718,91 EUR

20%
ceneje

2 leti delujem zastoni
500 kWh
električne energije
gorenje
BREZPLAČNO

Zamenjajte staro belo tehniko z energetske učinkovito in prihranite.

Ponudba velja v času od 15. 10. do 31. 12. 2009 v prodajalnah Mercator Tehnika s tovrstno ponudbo.

Mercator
Okolju prijazen sosed

ELEKTRO maschinen
...arbeitet mit Ihnen! ...works with you! ...dela z vami!

PREMIUM

ZAMENJAJTE STARO METLO ZA MODEREN ČISTILNI PRIPOMOČEK

50%
ceneje

Varilni aparat Inverter 185
Nastavljivo območje varjenja: 5-160A
Premer MMA elektrode: 1.6-4 mm
Generatorska zaščita
Redna cena: 817,24 EUR
408,62 EUR

Hidroforna črpalka WPEm 5550/24G
Priključna moč: 1300 W/230 V
Max. pretok vode: 4.4 m³/h
Max. potisna višina 46 m
Redna cena: 273,29 EUR
136,65 EUR

Sesalnik HC 2850
Moč motorja: 1400 W
Podtlak: 2250 mm/h2O
Sesalni pretok: 200 m³/h
Redna cena: 290,77 EUR
145,38 EUR

Kompresor E280/10/50
Max. pretok zraka: 280 l/min
Tlak: 10 bar
Moč motorja: 1.8 kW/230 V
Redna cena: 420,66 EUR
210,33 EUR

Pometalni stroj SWM 1350
Zmogljivost čiščenja: 1350 m²/h
Skupna delovna širina: 650 mm
Število krtáč: 1 zbiralna, 1 centralna
Redna cena: 191,36 EUR
95,68 EUR

Čistilnik HDEm 2250
Max. tlak: 150 bar
Pretok vode: do 500 l/h
Priključna moč 2.2 kW/230 V
Redna cena: 369,12 EUR
184,56 EUR

**Nova linija vrhunskih izdelkov za domačo uporabo
Delaj in uživaj v Premium kvaliteti!**

Aktivnost velja v času od 1. 10. 2009 do 31. 1. 2010 v poslovalnicah Mercator Tehnika s tovrstno ponudbo. Popust se obračuna pri blagajni.